

1.
1.
2.0
3.
4.
5.
17
1.
2.
:

1706.

1. Harpprechtus, Ferdinandus Christophorus: Actio utilis de recepto, an et quibus in casibus locum possit sortiri?
2. Harpprechtus, Ferdinandus Christophorus: Venditio gratuita Germanis in Remis-Kauff.
3. Harpprechtus, Ferdinandus Christophorus: Venditio gra. Libera. Germanis in Remis-Kauff.
4. Schroederus, Gabriel: De jurisdictione per investituram feudalem concessa.
5. Schroederus, Gabriel: De agnitione et approbatione ultimae voluntatis defuncti.

1707.

1. Harpprechtus, Ferdinandus Christophorus: Actio utilis de recepto, Utrum contra reheredum meritoriarum exercitores, postquam magistrorum et quoscumque iuriges . . . locum obtineat?
2. Majerus Ernestus Theophilus: De executione sententiae in causa criminali capitali latae.

1707.

3. Roslerus, Joh. Eberhardus: De obligatione militum
4. Roslerus, Johann Eberhardus: De testibus.
5. Roslerus, Johann Eberhardus: De officio et jure
summarum imperatorum circa sacra secundum legem
naturalem
6. Schroederus, Gubi: De jure agratorum in feudis
7. Schroederus, Gubi: De facie religiosa constantia
et perpetuitate
8. Zellerus, Johannus: Exercitium, signa, causae et
noxa vini lithargyro mangonizati.

1708.

1. Harpprechtus, Ferdinandus Christianus: De crimine
stellionatus.

1709.

1. et 2. Gramus, Michael: De modo taxandi jurisdictionem.
2 exempl
2. Mejer, Johann Adamus: De remedio revisionis

1769.

3a. H. Moyslingius, Taculus David: De Summa militariae

Imperialis Praefecto. 2 Bantl.

4. Roesterus, Joh. Charhardt: De eo, quod jussum est
circa accusationem

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1667 2. 5. 7. 8. 7.
ACTIO UTILIS DE RECEPTO.

Actio utilis in rebus locum possit

RECEPTO NURINE ADIUTANTE.

Inventa

JOHANNES HENRICUS GADINIS,

JOHANNES CHRISTOPHORIUS HADLWIGER
ACTO COMITE PALAT. C. S. S. S.
ET ANTICELLERE.

In Actibus J. C. S. S. S.

12801.

Q. F. F. S.

7.

ACTIO UTILIS DE RECEPTO,

An & quibus in casibus locum possit

fortiri?

1706, 1.

SUPREMO NUMINE AUXILIANTE,

Indultu

MAGNIFICI JCTORUM ORDINIS,

In Illustrissima EBERHARDINA,

P R Æ S I D E

DN. FERDINANDO CHRISTOPHORO HARPPRECHTO,
JCTO, COMITE PALAT. CÆSAR.
ET ANTECESSORE,

In Aroaterio Jctorum,

Ad Diem 6. Novembr.

Solenni ventilationi submissa,

à

PHILIPPO LUDOVICO BRENNERO, Nürtingenf.

TUBINGÆ,

Anno Salutiferi Partûs, MDCCVI.

Litæris Johannis Conradi Eitelii,

1587

ACTIO IUDICIALIS DE RECERTO

Actio iudicialis in casibus locum patit

locum

REPROBATIONE ANNULLANTE

locum

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

MAIORI IUDICII ORDINE

I. N. D. N. J. C.

PRODROMUS.

Redecennium per immensam DEI gratiam efflu-
xit, & quod excurrit, ex quo excellentissimus Do-
minus Praeses, in vastissimo Legum studio indefes-
sus meus Ductor, & Patronus aetatem summe de-
venerandus, de Jure Aurigarum, primam pu-
blici juris fecit Dissertationem, materiam Con-
tractuum & qua ad illorum securitatem atq. indemnitatem spe-
ctant, enucleantem. Hanc sequuto post Anno excepit secunda
de Jure Aurigarum circa Delicta: & paulo post tertia, quid in
Successionibus quoad illos obtineat? sollicitè dispiciens. Post
id temporis alia, de eo, quod justum est circa Aurigas, vom Reche
der Subrleuthe! Disputatio prodit, qua pleriq. in istis Disserta-
tionibus asserta comprobatur. Porro paucis abhinc annis tota illa
Tractatio de Jure Aurigarum in nostram vernaculam ab Ano-
nymo translata Cella Lunaburgensium hanc lucem adspexit, Do-
mini Praesidis nomine, quò fine? non constat, eà formâ subnexò,
ut facilemè curvis, quasi ipsi semet hujus Translationis vel autor,
vel suasor esset, imponi valeat. Sed si quid hucusq. ex hac ipsâ me-
taphrasticâ Viri industriâ in publicum processit, vel imposuerit
asserari potest, emotumentum, hoc ad illum, quisquis sit, Anonymum
pertinet. Quia verò hòc ipsò, qui ad finem feliciter declinat,
Anno, illustris Reipublica Francovadana nobilissimus Senatus ab
inchoata illustrissima hujus EBERHARDINÆ Facultate juri-
dica, in perplexa quadam Causa, quâ Vidua, publicam merito-
riam rheadam Francofurti exercentis, per aliquot annos probatus
institutor merces sibi concreditas, priusquam in easdem Francofordiam
deferret, culposè amisisse insimulabatur, Responsum expetiit, in

A

quò

quod illa, hoc seculo longè acrius, quàm olim, disputata controversa
 fa: Vtrum etiam Auriga, & præcipuè illi, qui privatas vel pub-
 licas meritorias rhedas, Landfutschen/ exercent, itemq; Postarum
 exercitores, ad exemplum Nautarum & Stabulariorum, utile
 actione de recepto teneantur è plena manu discutitur, opera
 pretium visum fuit, ut non saltem illi, de jure Aurigarum circa
 contractus, Tractationi ipsum hoc, à perpaucis saltem ratiùm,
 Supplementum, in peculiari Disquisitione, adjiceretur; sed ut
 etiam de Utili Actione de recepto, in elaboratione laudati
 Responsi, hinc inde suborta meditationes: Vtrum illa aliquando,
 & quibus in casibus, locum sortiri queat? LLum cupida lu-
 ventuti communicarentur. Faxit, ille, cui soli, in totuplici peri-
 culi plenissimà viâ hujus miseræ vitæ vias nostras secure com-
 mittere possumus, Dux & Lux Veritatis, benignissimus DEUS,
 ut à regia veritatis nusquàm abripiamur.

CAPUT PRIMUM.

Præcognita hujus Dissertationis præmittens.

§. I.

DE vocabulo, Actionis, post plenos hinc inde ad tit. π. &
Cod. de oblig. & action. ut & Insti. de actionib. tot Interpre-
 tum commentarios, hinc quicquam præfari piaculum ducimus.
 A deat, cui lubet, Arnold. Vinnius, ad princip. *Insti. d. tit.*
 B, Dn. Rebhahnus, in *hodeg. charta & clim. s. th. 8.* Circa alterum verò,
 in frontispicio hujus Dissertationis obvium terminum technologicum,
 quòd nimirum hic quaeramus de utili actione, non omnino pigebit
 aliquantulum subsistere, & paucissimis advertere, quòd actio utilis in
 nostris libris non uno sumatur significatu. Illum principem esse, quòd
 utiles actiones, in contradistinctione ad directas actiones, illas appelli-
 temus, quæ non, ut directæ, ex conceptis Legis verbis, seu ex eo, quòd
 scriptum est, (Jungat, Vinnius, ad §. *fin. num. 3. de L. Aquil.*) sic, ut Lla-
 toris Mens & Verba concurrant; sed, propter unius vel alterius re-
 quisi, ad fundandam directam actionem necessarij, deficientiam, ex
 Llatoris, vel Prætoris sententiâ, ratione, & mente, per ejusdem
 extensivam interpretationem, ad exemplum directæ, seu civilis, seu Præ-
 toriæ

re, actionis conceduntur, vel sola illa famosissima *Lex 47. de negotiis gest.* liquidissimum reddit. Addat. *Lex 9. princ. L. 11. §. 5. & L. 29. §. 7. ad L. Aquil.* Bachov. de *action. Disp. 4. th. 24. vers. alio sensu actiones.* Vinnius, ad d. §. ult. num. 4. *Inst. d. tit. B. Dn. Lauterbach, in tract. synops. de action. in fact. pag. 36.* Frantzk. ad *tit. de prescr. verbis. n. 77.* B. Dn. Frommann, in *Differ. inter. act. nativ. & dativ. th. 7.* Secundo quod utiles illae omnes appellentur, quae ex **Prætoria jurisdictione** substantiam capiunt, in oppositione ad civiles, legitimas, sive aliquam Juris Civilis parte introductas actiones, elucescit imprimis ex §. 4. *Inst. de action.* Quamvis enim Prætoriae, in se spectatae, conceptis edicti Prætorii verbis propositae, & ipsae directae sint, suasque per interpretationem prudentum, ex mente Prætoris, extensas seu pariter utiles actiones sibi habeant oppositas; ut videte est in *L. 70. ff. de rei vindic. L. penult. de instit. act. L. 22. de pignorib.* tamen habitò ad illas, quae à Legge formantur, actiones respectu, Prætoriae omnes utilium nomine passim insigniuntur, ex eo haud dubie, quòd Prætoris non fuerit Legem propriè dictam condere, *Princ. Inst. de honor. possess. ibique Vinnius, n. 4.* Quotum etiam collineat *Lex 21. de prescr. verb. L. 5. Cod. de transact.* Sed & tertio, utiles illas appellitamus, quae non habent aliquam præexistentem materiam, ad formandam actionem sufficientè; sed ex merà Aequitate; verum **ab ipsà Legge**, disertis verbis, in quamplurimis casibus, **formantur & dantur**, verb. grat. in casu, si suus heres, contra immixtionem, à paterna hereditate, per in integrum restitutionem abstineatur, ubi alius in locum ipsius succedens non equidem directas, ceu in illius, qui semel heres factus, personam semel fixas & radicatas, ut jam amplius ab illo, Juris scrupulositate, avelli non possint; verum utiles saltem habet, *L. ult. ff. de acquir. vel omit. hered.* itemque in casu, quòd quis hereditatem fideicommissariam, seu coactus, seu sponte, alii restituit, §. 4. & §. 9. *J. de fidei. hered. ibiq. DDres.* ubi itidem talis universalis fideicommissarius; nec non in casibus actionis alicui donatae, vel venditae; ubi emptor, donatarius, & sic deinceps, tum ante, tum post actionis cessionem, tamen utilem in judicium, ex sua personam, deducere possunt, ita quidem, ut illa non saltem ante; verum etiam quandoque post factam cessionem, necessaria sit, & haudquaquam beneficio factae cessionis; verum sine cessione, ex sola Legis concessione atque autoritate, donatario, emptori, & similibus competat. *L. 1. in fin. Cod. de magistr. conven. Bachov. de action. Disp. 4. th. 3. pag. 123. in fin. & pag. 99. Dn. Lauterbach, in tract. synops. de hered.*

red. vel act. vend. §. 11. num. 14. Et ut breviter differentia inter uti-
les actiones, primi significatis, & has indigetur, illas passim DDres
utiles **ex Mente**; has vero utiles **ex Aequitate**, & dativas appel-
lant; de quibus operosè & exactè commentatur B. Dn. Frommann, in
Differ. inter act. nativ. & dativ. §. 5. 7. 42. 43. 54. & seqq. Tandemque
quò, etiam utiles actiones Nostri illas appellant, quas LL. alioquin
apertiore vocabulo **contrarias** nuncupant, quæ nimirum ex contractu
extroque quidem latere obligatoriò; sed exindè risultante secunda-
rià duntaxat, sive minùs principali obligatione descendunt. Jungat
Richter. de *adverb. signific. vocab. utiliter*. Excellentis. Dn. D. Grassus,
Præc. & Patronus meus honoratis, in *sua Inaugur. de electione actionis*
utilior. th. 4. circa fin. Et veniam haud temerè nobis promittimus,
si, quinto loco, actiones utiles, in libris nostris, non uno in loco, nihil
aliud indigere dicamus, quàm quòd ipsa directa, à Llatore, vel Præ-
tore proposita actio sit **efficax**; velut quando *Lex 2. ff. de estimat. act.*
actionè præscriptis verbis, quæ (ut loquitur Imperator in *§. 28. in fin. Inst.*
de action.) de estimato proponitur, etiam in casu, quò rem vendendam
accipienti certa merces promittitur, dicit utilem esse, ubi eequidem Glos-
sa, non sine ratione, prædicatum hoc, utilis, nihil aliud, quàm efficax,
innuere scribit. ad *d. L. lit. e. Cui* consimilis est *tx. in princip. Inst. vi*
bb. raptor. ubi dicitur, quòd actio vi bonorum raptorum utilis sit, etiam si
quis unam rem, licet minimam, rapuerit. Nec turbare nos debet, quòd
dictam *L. 2. ff. de estimat. act.* B. Rebhianus exaudiat de utili, quæ ex Le-
gislatoris præsumptà sententià & mente proficiscitur; in *bodegesa Jur.*
chart. 2. clim. 4. §. 32. & quòd circa *Principium Inst. d. tit.* ipsa Glossa
subsistat, utrum utilis tantundem denotet ac efficax, vel utilis ex mente
& sententià Legis? ad *dictum princip. lit. d.* Nam quòd dicta *Lex 2.*
rectiùs exaudiat de efficaci, quàm ex Legis sententià competente
ctione, præter textùs evidentiam, etiam post Salicet. & Anton. Fabrum,
dicit Dn. Lauterbach, in *tract. synopt. de estimat. act. §. 11. num. 9.* in
verbis: *Et exindè utilis sive efficax datur actio estimatoria.* Et quòd
propter rem minimam violenter ereptam directa actio vi *bb. raptorum*
obtinereat, sicque utilis actio in *d. Princip.* pariter idem insinuet, quòd
efficax actio, & vincit *Novella 63. cap. 1.* & doctrina B. Joh. Harprechti, ad
d. princ. num. 17. Inst. d. tit. Sed & præter hos *xxx.* adhuc alii com-
plices hinc indè sunt obvii, ubi idem hujus nominis significatus vide-
tur fundatus, ut in *L. 23. §. 5. ff. mandat. L. 31. de R. Jur. L. 11. §. 6. ff.*

de action. empti. & inprimis in L. 24. §. 2. de liber. causa, quæ, citra calumniam, in alium sensum detorqueri non potest. Imò, nisi nos omnia graviter fallunt, in ipso tit. Nauta, caup. & stabular. Paulus J Ctus actionem in factum, in 2da edicti hujus parte propositam, in eodem hoc sensu utilem appellat, in L. 6. §. 2. ibi: Nos putat Pomponius, ejus nomine hanc actionem utilem futuram, ff. de. ubi jungentis Bachovium, ad 7a pag. 1311. in fin. ibi: Nimirum hanc actionem, quæ datur contra cauponem, negavit utilem esse Pomponius; quasi diceret, eandem planè non futuram, seu cum ullo effectu institui posse. Confer, omninò B. Dn. Schwendendorffer, in Exposit. action. forens, cap. 2. §. 22. ubi tamen in eo, quòd huc etiam refert Legem 1. ff. de eo, quòd certo loco dari oport. propterea subsistimus, quòd per utilem actionem nihil aliud, quàm Prætoriam, hic indigitari existimemus.

§ II.

Verbum, **Recipere**, quàm variatum in LLbus, itemque apud alios, etiam classicos, scriptores, habeat significatum, plena manu exequutus est Dn. Adriantus Beyer, in erudita sua Dissert. de Receptis tam rev. quàm personar. parte 1. per integr. Nempe, ut saltem unum alterumve referamus, haud rarò istud verbum accipitur activè, & idem insinuat, quod recuperare, etiam tropica phrasi, hæcque haud insolenti, velut animam, aut animum recipere dicimus, wider zu sich selbst kommen/wider guthes muths werden; nonnunquàm passivè, ut in illo Ciceronis in Orat. pro Sexto Rosc. ubi telum toto corpore recipere idem est, als durch und durch geschossen werden. Et in sensu juridicò denuò vel activè, prout uxor suam dotem, matrimonioò solutò, recipere dicitur, in L. 2. circa fin. ff. de dote preleg. & uxor, præter bona in dotem illata, & paraphernalia, quædam sibi specialiter, tum quoad dominium, tum administrationem, reservare seu recipere dicitur, quæ & inde receptitia nostris passim vocantur, & sic deinceps; vel in sensu passivo, & tum de rebus, quomodo res usucapionem recipere dicuntur, vel si mavis admittere, in L. 9. de usurp. & usucap. tum de personis, ut quòd arbititer electus recipiar arbitrium; tot. tit. de recept. qui arbit. recep. & præcipuè etiam de Nautis, cauponibus & stabulariis, quòd ipsi res in navem, cauponam, vel stabulum immittas recipere censeantur, seu promittere, illas salvas fore, easdemque receptas restituere teneantur, tot. tit. nauta, caup. & stabular. ut receptas restituant. Ex quo etiam Actio de recepto nomen traxit.

§ III.

Actio de recepto honoraria, seu Prætoria, quam appellat Ulpianus, in L. 3. §. 1. ff. nauta, caupon. & stabular. directa quid sit; sollicitè delineat

A 3

B, Dn.

B. Dn. Lauterbach, in *tract. synopt. de naut. caupon. & stabular. lib. 17. De utili neque ille, neque alius quisquam, quantum nobis quidem constat, expresso hōc nomine suppeditar quidquam. Sed neque Romani sc̄ti, circa hanc actionem, de recepto quam dicimus, isto nomine utuntur; bene verò circa illam in factum actionem, quæ ex quasi maleficio cauponam, stabulum, vel navem exercentium proficiscitur, eò utitur Ulpianus, in *L. 7. §. 3. ibi: Equissimum erit, in exercitorem actionem utilem dare. ff. naut. & caup. & stabular.* de quo videtis Bachovium, ad *primam part. Pand. d. tit. pag. 130, num. 2.* Quibus convenienter cum etiam illam de recepto (seu incepto, ut eandem appellat Anton. Faber, in *rational. ad L. 2. ff. ht.*) actionem, ex sententia & mente edicti Prætorii, quandoque competere nulli dubitemus, à tramite veri non aberraverimus, si eandem ita breviter definiamus, quòd sit actio Prætoria, personalis, in heredes activè & passivè transitoria, rei persecutoria, stricti juris, & perpetua, quæ non ex specificis verbis Edicti, contra nautas, stabularios & caupones propositi; sed solum ex præsumpti illius sententiâ, per extensivam interpretationem, etiam ad alias, quàm Edicto nominatim designatas, Personas ita porrigi intelligitur, ut & illæ ad res à se receptas restituendas, non minus, ac nautæ & cæteri, teneantur. Conferantur, quæ habet ex egregiis in tem literariam meritis famigeratissimus Jctus, Dn. Samuel Stryke, in *tract. de actionib. forens. inven. §. 1. Sect. 1. membro 9. §. 36.**

CAPUT SECUNDUM,

De Personis, contra quas Actio utilis de recepto revera competit, & competere videtur.

§. IV.

DE hac Actione, an in *Jure Romano* vel unum illius habeamus exemplum? tum ex eo quàm maximè dubium redditur, quòd nec ullus Interppr. licet istam actionem ex professo examinet, & hos inter præprimis Johannes Oldendorpius, & Arnoldus Haerfolte, post alios plures, qui peculiaribus univèrsam materiam de Actionibus tractatibus illustrarunt, neq; etiam ex omnibus, quos inspicere nobis licuit, Commentatoribus ad *tit. de naut. caupon. & stabular.* & nec ipse B. noster Dn. Lauterbach, cui etiam in hujus actionis examine tantum debemus, ullam utilis actionis mentionem injiciant: tum & illud præcipuè in suspensio quem teneat, quòd & illud exemplum, quod de Ratum & Lintrium exercitoribus Ulpianus proponit, in *L. 1. §. 4. ff. de sit.* sub ipsam directam de recepto actionem

etnæg

omnes, quotquot viderimus, videantur referre; & præsertim Bachovius, in *commentar. ad primam part. Pandect. lib. 4. tit. ult. L. 1. §. 1. num. 7. ff. d. tit. N. C. & stabular. Dn. Lauterbach, d. tract. ib. 35.* Sed tamen rem paulo profundius pensitantibus non absona videtur sententia Fabri, qui tamen & ipse non adeo aperte hoc profitetur, quòd ipsa directa actio de recepto contra **Lintrium & Rarium exercitores** non competat; sed solummodo utilis. De **lintrium** quidem exercitoribus, quos Lintrarios noster Ulpianus appellat, hoc, quòd ipsa directa actio de recepto adversus illos locum obtineat, si in dicta *L. 1. §. 4.* de his lolis quaereretur, non adeo aticeps videri poterat, cum *linter* designet tamen non navem; attamen naviculam, & sic speciem navis, in vernacula ein Weidling / Echeld / Kahn / Schaluppe &c. & dehinc quoque lintres fluviales naves, quæ remoguntur, ex *Julii Cæsaris commentar. lib. 7.* describant Spigelius, Calvinus, & alii lexicographi passim; & his convenienter etiam lintrarios in nostra vernacula sic efferat Anonymus, in *Translat. dictæ Tractat. de jure aurigar. circa contractus, die etivas mit Rahnen und Schaluppen überführen. pag. 32.* juxta illud Marci Tullii, in *orat. pro Milon.* ubi lintribus in insulam res convehit scribit; & ipsa Glossa lintrarios describit, quòd sint illi, qui parvas naves habent & exercent, ut butos & bufos vel scaphas, quas lucrarias, alias Lintrarias vocari dicit; ad *d. L. 1. lit. a. ad verbum, lintrariis.* Cum itaque Navis appellatione quævis navis designetur, non saltem maritima; verum etiam fluvialis, imò etiam stagnatica, & synedria seu schedia, ut dicitur Ulpianus, in *L. 1. §. 6. ff. de exercit. act.* de cujus variâ lectione consulatur Benvenutus Straccha, in *tract. de navib. part. 1. n. 3.* Andr. Alciatus, *parergor. lib. 1. cap. 43.* & in primis Schilter, in *Praxi for. exerc. ad π. 27. §. 2. in fin.* & dehinc quoque Baldus adstruere non dubitet, quòd Statutum de navi etiam in navicula locum obtineat, ad *d. L. 1. §. De exercitoribus. ff. nauta. caup. stabul. Straccha, d. l. num. 5.* cum magis & minus non variet speciem; *L. ult. de instr. leg.* quare dicta sententia, annon ipsa directa actio adversus lintrarios concessa sit? multum dubii recipit.

§. V

Et quòd etiam ad **Rarium exercitores**, quos etiam à ratibus Ratiarios appellant, ex *L. 30. ff. de pignorat. act.* sanè idem & de illis, ex eo præcipue, videbatur dicendum, quòd etiam Ratis navigii vicem præbeat, ceu incondita & temerè factum navigium, ex *Trabibus* connexis, & absque fabrica compactis, constans; quale etiam primam navium speciem fuisse, ex *Bayffio & Peckio* notat *Dn. Fritsch, de jure grutia, cap. 2. num. 4.* Et quòd ipse Ulpianus etiam Rates in censum navium referat, patet ex *L.*

1. §. 14.

§. 14. *Ibi: Navigii appellatio etiam Rates continentur, quia plerumque & Ratum usus necessarius est. ff. de flumin. Quid & facit Lex i. §. 6. ff. de exercit. alt. Addat. Straccha, tract. de navib. part. 1. num. 7. Cum ergo Edictum à Pratore propositum generaliter de illis, qui qualemcunque navem exercent, conceptum sit, omnino exinde inferendum videbatur, quòd ipsa directà, in disertis ejus verbis proposita, actio etiam ad ratium & lincium exercitores pertineat; prout etiam aperte sentire videtur Reinhardus Bachovius, cit. loc. pag. 1298. in fine. ibi: Et locus est Prator de exercitoribus navium: Sed quoniam eadem ratio est in his, qui lincium exercent, aut ratem, hi quoque hac in factum actio re, si quid receperint, obligari erunt, cum presertim & ista continentur generalis navis nomine. Et male Faber simpliciter Ratem navem esse negat. Et quidni igitur tanto magis ratio venire possit appellatioe navis?*

§. VI.

Quicquid tamen horum sit, nobis rectius & verius adstrui videtur, quòd ad versus linciariorum & ratiariorum saltem utilis actio de recepto obtineat. Cum enim Prator disertis verbis de solis Nautis, sive navium exercitoribus loquatur; juxta proprium verò vocabuli, Navis, significatum aliud Navis sit, & aliud Ratis; arg. rubr. de incend. ruina, naufrag. navi, rate expugn. Nam & Festo autore Rates nihil sunt aliud, quàm Tigna quædam inter se colligata, quæ per aquam aguntur, Zimmerhoffe; notante Fritschio, de jure gratia, cap. 1. n. 4. quas etiam Tullius à navibus distinguit, quando dicit: Cum navibus aut ratiibus conarentur accedere, contra Verrem; & Nautæ notoriè à navibus dicantur; non etiam à ratiibus, à quibus contra ratiarius nomen traxit; proinde vix aliter dici posse viderur, quàm quòd, cum ipsa Edicti verba istos lincium & ratiium saltem exercitores nuncupatim haud contineant, neque tales Ratiarii, communi loquendi usu, Nautæ vel Navicularii (Jung. L. 1. §. 3. N. C. & stab.) vocari consueverint, non ipsa directà, in verbis Edicti de solis Nautis data, actio de recepto contra illos obtineat: veruntamen, quia Mens & sententia edicti, ab ejusdem Ratione, Causa finali, atq; Utilitate, quam Prator intendit, procul dubiò æstimanda, in lincium & ratiium non minus, quàm navium exercitoribus militat, inde nulli dubitamus, (sicut etiam Ulpianus de alia utili actione pronunciat, in L. 17. §. fin. ibi: Nunquam dubitavi. ff. de usufr.) quin etiam contra illos utilis actio de recepto locum obtineat. Quid enim hac in parte interfit, an quis navium, an ratiium agat exercitorem, sive nautam, linciarium, vel tantum ratiarium? Eadè haud infrequenter necessitas subest se & sua istorum fidei committendi, nec minor istorum, quàm illorù, per fidia atque improbitas, ex eo, censeri debet, quòd minori ad navigandum utantur navigio, Nam & antiquiorem usum

ratiium

ratium, existisse, & postmodum eo tempore, quo naves majores adhuc igno-
rabantur, frequentissimum fuisse, necro facile contradixerit; ut ferè his
ipsis disertis formalibus Antonius Faber, in *rational. ad L. 1. §. 3. ff. nauis,*
cap. §. Sabul. Petr. Peckius, ad L. 4. de incend. ruina, naufrag. Gothof.
Christianus Leiser, in *tract. de proditiis, lib. 3. cap. 33. n. 4.* ubi, ad demon-
strandam hanc usûs ratium antiquitatem, exemplum Hirami Regis Tyri
adducit, ex *1. Reg. cap. 5. §. 11. Paralip. 2. v. 16.* Cum quo tamen jun-
genda, quæ etiam de navibus ejusdem Regis ex Insula Ophir (Quam alii
an India orientali, & alii in occidentali quæerunt, notante Welshio,
in *præfat. suis itiner. & Dn. Franzio, de interpret. Sacra Script. Orac. 12. pag.*
232. §. 9. alii insulam Zeylon, cum Oleario, in *addit. ad Mandelsiovis*
itiner. Orient. lib. 2. cap. 12. pag. 148. & lib. 3. pag. 203. vulgò insulam Pe-
ru de signare existimant, quos hoc nomine prentat Lamsius, *de princeps. pro-*
vinc. Eur. in Orat. pro Hispan. pag. 433. §. 9. An rectè videat, Dn. Artopæus,
in *eleg. philologemate hist. de Termino nauig. Ophirica Salomon. §. 3. §. 99.*)
auri & alia pretiosa asportantibus leguntur. *Paralip. 2. v. 11.* Qui plura de his
in compendio videre & scire desiderat, adeat Gryphind. *æconomitor. leg. ab*
lib. 1. cap. 25. n. 12. cum §. 9. & de insul. cap. 19. n. 5. §. 9. ubiq; laudatos. Tralatium
autè est, quòd in ejujus actionis formatione Latoris mens & verba non
concurrunt; veruntamen Ratio in ipsa Lege manifestata, in qua tota ejusvis
ac potestas est posita, *L. 17. juncta L. 10. §. 1. ff. de L. 6. §. 1. n. 1.* ubi vulgò
Dres, præcipuè Goeddæus, *ff. de V. S. haud obscure* adest, ibi actio non dire-
cta; sed utilis obtineat. Anton. Negulantius, in *tract. de pignor. §. hypoth. part.*
8. membro 1. num. 5. ex Bartolo & Angelo B. Dn. Frommann, in *Differ. inter*
action. nauis. §. dativ. th. 7. Eandemque sententiam ipse etiam Ulpianus
modò non expressissimis, non saltem de Ratium; verùm etiam de Lintrium
exercitoribus, verbis insinuat, dùm in sæpè laudata *L. 1. §. 4. ff. de tit.* primò lu-
bens proficitur, quòd de exercitoribus ratium, itemque lintratis, in edicto
Prætorio, nihil **caveatur**, quasi diceret: Expresso Edicti Prætorii verba de
his non sunt concepta; & deindè non solum ad doctrinalem, quam vo-
camus extensivam, vel, si specialiori utendum vocabulo, comprehensivam
communius vocamus, (Jungat. Frantzkus, *ad tit. de L. num. 43.* Hah-
nius, in *opuscul. anr. ad §. De indaganda. Sc. pag. 244.*) sed & ad usuale, five
tacitam authenticam interpretationem his formalibus provocat: **Sed idem**
NB. constitui debere, Labeo ait, & hoc jure utimur; in *dicta L. 1. §.*
4. ff. de tit. Addat. B. Dn. Lauterbach, *dicta tractat. de nauis, cap. 10. §. Sa-*
bular. th. 33. in verbis: *Ei Labeo quoque & Ulpus hoc approbavit.* junctis iis, quæ
in simili ab Eod. *aduntur* in *tr. syn. de leg. by: o' b. §. 12. n. 73.* Joh. Otto Taber,
in *Racemas, criminalli 7. ad tit. ff. Furti adv. nauis. §. 7. ibi: De exercitoribus*

ratiarii, item qualivm rariis, i.e. qui lintres, & avis furvialis genus, agunt & exercent, sive parvas scaphas, nihil e quidam edicto cavetur; sed idem tamen servandum esse Ratio suadet. röt. oper. vol. 2. pag. 191.

§. VII.

Ex his itaque si non manifestè patere; tamen valdè plausibile hoc reddi arbitramur, quòd & hæc, de qua quærimus, utilis actio de recepto in ipsismet LLbus latis fundata, neque Juris veritati hoc adfertur adversetur, quòd contra illos, qui rates tantum aut lintres exercent, non directæ; sed utilis actio locum obtineat. Cæterum nemini hanc sententiam velimus obtrudere, tantoque lubentius cujuslibet libero relinquimus arbitrio, an directæ, an utili contra illos ratiarios & lintarios actioni locum malit tribuere, cù v, quoad effectum & usum practicum, inter illam & hanc nihil profens interfit; juxta generalitatem *Legis anteposult. de negot. gest.* in cujus, ex se satis cæta & aperta, interpretatione quam miseram diligentiam nonnulli impendentint, videre est apud Dn. Joh. Bernhardum Frisum, in *Dissect. de actio- ne uti. ferè per integr.*

§. IIX.

Adversus **Tabernarios**, intellige non illos, qui in tabernis, sive suis officinis, in quibus opificia exercent opifices, atque variaz merces & species venduntur; jungat. *l. 23. ff. de instr. vel instr. leg. L. 5. §. 7. ff. de instr. arb.* verum illos, qui vinarias aut cerevisiarias tabernas exercent, & ut plerumque in publicis diversoriis fieri adsolet, vinum aut cerevisiam quibuscumque intrantibus viatoribus, peregrinis & civibus vendunt, atque ita quosvis hospites promiscuè recipiunt, welche Wein oder Bier, oder beydes aufstapfen und nicht nur außershalb ihres Hauses verkaufen; sondern auch sitzen de Gäste halten/ ex descriptione Davidis Mevii, ad *jus Lubec. pars. 3. tit. 12. artic. 12. num. 14.* Donati Anton. de Marinis, in *Deca. Reg. Camera Neapolit. Dec. 311. n. 2.* in verbis: *Sive in tabernis vinum venderetur comedentibus & bibentibus, sive aliis non comedentibus, nec bibentibus*; utrum etiam locus pateat actioni de recepto, directæ vel utili? non satis expeditum est. Sanè cùm Anno 1693. Judæus quidam talem cerevisiarum tabernam intrasset, vinumque sublimatum, in vernacula *Beutern* einibidem bibisset; dein verò suo sacco, scanno superimposito, tuo capite incumbens indormisset, nec sub suum discessum, de ullo suarum in tabernam illatarum rerum defectu, vel minimam erga quenquam querelam movisset; totò verò biennio abinde elapsò quorundam linteaminum, ex suo sacco per quosdam milites, eò tempore pariter in taberna presentes, surreptorum jacturam in judicium deduxisset, & hanc à Tabernario resarciri petiisset; hic verò tum illud, quòd, cùm ipse non publicam exerceat caupo-

nam

nam, einen öffentlichen Gasthof, / mit Anhängung eines Schildes; sed
 solummodo tabernam cerevitiari. m, eine bloße Bierstendel; / in eo Actio
 de recepto contra se non obtineat, tum & illud, quod Judæus sua impietate
 manticae suo capite incubuerit, den Pacht unter seinem Kopf gehabt; jun-
 cta L. 3. §. 1. ff. *nauta, caupon, stabular, cum & hoc*, quod Judæus, ex ta-
 berna discens, nihil detideraverit, tum illud, quod sibi ex facto mili-
 tum nulla culpa imputari queat, quippe quorum ministerio ipse usus non
 fuerit, a Dominis senentibus ita pronunciatum refert excellentissimus &
 de Jurisprudencia nostra merittissimus Dominus de Lyncker: Daß / wann
 gleich der Jud den Verkauf beschreiben oder beschreiben würde / Cau-
 po tamen tantum de eo teneatur, daß er das Stück / so der Reuter einer sei-
 ner Tochter verlehrt / zu zahlen schuldig; de cetero aber zu absolviren sey;
 in *Deco. senentib. centur. 9. Decis. 33.* Cujus decisionis princeps ratio in eo
 videtur posita, quod, ejusmodi tabernarios, die Schenkwürthe / Krüger
 quos alibi appellant, David Mevius, *de Ludov. Diether. in addit. ad Specul.*
Spicid. vocab. Wirth. de Recepto non teneti, ipsa hujus decisi inscriptio
 insinuat. Eidemque sententia, ex eo cum primis, subscribendum videbatur,
 quod hujusmodi cœnopolis & zythopolis viatores hospitio, ad cubandum
 seu pernottandum, excipere haud liceat; quod & harum terrarum Serenissi-
 mus Lltor exiè constituit in Ordinatione Provinciali, *tit. 110. pag. 216.*
 §. 2. in verbis: Niemand / außershalb der offenen Wirth / solle frembde
 Leuthe behausen / oder beherbergen. & *tit. 130. pag. 213. §. 15. ibi: Wa-*
einer wüste / Daß jemand / außershalb der Wirthe / frembde Leuthe enthie-
te &c. Ex quo etiam tabernarios a cauponibus passim in eo distinguunt,
 quod tabernarii dicantur illi, qui recipiunt comedentes, non qui hospi-
 tantur. Menoch, *cor. 793. n. 28. §. 23.* Steph. Gratian, *Disc. forens. cap. 897.*
 n. 2. Augustin. Barbosa, *de appellat. verbor. Juris signific. vocab. Taberna.*
 Cùm itaque in talibus potissima Ratio, quæ Prætores ad hoc Edictum per-
 movit, ne materia daretur, cum Furibus, contra eos, quos recipiunt, cocun-
 di, *L. 1. §. 1. ff. nauta, caupon, & stabular,* cessare videatur; quocirca & hoc,
 quod nec hujus Edicti sententia & mens in ipsis obtineat, contestarium
 videbatur, E converso Petrus Peckius ita satis generaliter de quaesito hoc
 sentit, quod, quamvis NB. **expressè** de Tabernariis, in edicto de nautis,
 stabulariis & cauponibus, per jctos, **quoad definitionem**, nihil de-
 cisum reperiatur; tamen nullum sit dubium, quin etiam illi ad Edictum
 pertineant, addens, licet tabernarii dicantur illi, qui negotiationes in ta-
 bernis faciunt; taberna autem sit, in qua merces venduntur; (Addat. o-
 minò de isto vocabulo Joh. Goeddaus, ad L. 183. ff. de P. S. *si quis Rebus-*
 fus

ius, pag. 386. & sq.) tamen vulgò nunc obtineat, ut tabernam tantum ad Vinariam referamus, ubi nemo ad cubandum stabulandumque recipitur: ad L. 1. §. *Cauponæ autem. num. 1. ff. de vit.* Quibus verbis à Peckio potius utilis actio, quàm directa de recepto, indulgeri videtur. Sed, eùm etiam talis tabernæ vinarie & cerevisariæ exercitores sub nomine cauponum contineri dicat Mevius, ad *ius Lubec. lib. 3. tit. 12. artic. 12. num. 15.* in verbis: *Oenopola nunciatim vina vendentes sub voce cauponum continentur.* Addat. Ord. Prov. Würtemb. pag. 212. in verbis: *Sastgeben / Wirthen / Weinschenken / oder andern Studenarrestern und Knechten.* & pag. 71. §. 3. in fin. in id nomen cauponæ à nonnullis ad sola illa loca restringatur, ubi sola potulenta venduntur, non etiam hospites, prout in diversoriis, mansuri recipiuntur, quod tamen retunditur per L. 3. §. 1. & 101. tit. *navis, cap. & stabul.* Jungat, Salmas, de *usur. pag. 348. & 351.* Leifer, oper. *Georg. lib. 3. cap. 19. n. 19.* hincque etiam Duarenus tabernarium cum caupone eundem esse dicat; ad tit. *ff. de C. & stabular.* Diether. d. k. quocirca & hoc, utrum utilis tantum, an verò ipsa directa actio contra illos obtineat? non planè extra dubium positum videtur: Illud autem omni dubio arbitramur carere, quòd in genere ista actio contra talis tabernæ non minùs, quàm alio tabernæ cauponis exercitores, militante in omnibus eadè ratione, sum etiam ab illis, què ac à cauponibus, numeras fraudes admitti solent, nuncupatim advertat laudatus Leiferus, dicto *tract. cap. 20. n. 17.* ipsosq; non minùs, quàm majoris hospitii exercitores, non rarò fures esse, furumque receptatores, ex Baldo & Angelo notet Petr. Rebuffus, ad *consil. regni Galliar. tract. de mercatorib. minutat. vendentib. glossa 9. pag. 440.* Furumque non minùs interdum, quàm noctu, committi possat, à Prætorè concessa intelligi debeat, cum B. Lauterbachio, dicta *tract. sb. 32.* Arn. Vinnio, in *addition. ad Peckium, d. loc. Müllero, ad Servu. ex. ad n. 3. sb. 110. lit. d.*

IX.

Ex præmissis pleno alveo promanare videbatur, quòd, eùm etiam **Popinarij**, sive artis magiæ exercitores, quos nuncupat Klockius, de *arar. lib. 2. cap. 10. num. 5.* Jung. L. 12. §. 1. ff. de *Ed. Ed.* in vernacula *Garföche / us & Cupedinarij*, pariter varij generis esculenta, potulenta, condita, julepos, aliæque similia gula irritamenta omnibus vendentes, Jungat omninò Anton. Sela, ad *consil. Duc. Sab. tit. de rebellion. & notat. ad libr. 3. decret. cur. 40. pag. 296. & seqq.* Joh. Gryphiander, *con. legal. lib. 1. cap. 28. n. 36. & 37.* itemque moderni illi **Caphez & Thez Veadores**, Gallis **Cassiers**, suas etiam popinas seu tabernas coquinarias, aliæque similia, tum pro necessitate, vel tuendâ valetudine, comedentium & po-

tantium,

tantum, tūm & haud infrequenter bibulorum, ergastula (que vocat
 Joh. Nicolaus Pechlinus, Regis Daniæ Archiatr, in suo dialogo de po-
 en Thea, pag. 10.) sive cupedi perarum, novellistarum (licet nobis Capbar
 Cōdici) sodelitis amantium, sæpè etiam lusorum atque aleatorum, plu-
 rumque aliorum suos dies otiose consumere solitorum receptacula publi-
 cè exercere consueverint, eademque ad res securè immitendas idonea pro-
 mittere intelligantur, tūm & eadem hīc periculo, quæ in aliis diversoriis, à
 furibus metuenda sūt, idèd & ad illos, si non directa, saltem utilis actio de
 recepto pertineat. Sed an isti sententiæ nullum obicem illud ponat, quòd
 illos, qui solis cupediis inhiant, heluones, lurocones, lusores, aliaque simi-
 lia inutilia terræ pondera, & suarum facultatum dilapidatores, qui non unā
 in Anno vel alterā vice, sūz recreationis causa, cauponas invisunt; (Cujus
 generis personis favor hujus Edicti utique fraudè denegandus) sed hanc quasi
 ordinariam atque quotidianam vitam agere adsolent, nulla alia Necessitas,
 quam attracta, quam diditant, sive maxime culposa, sumōque in gradu vitu-
 perabilis, in quam ipsi se conjiciunt, ut loquitur *L. 7. §. 1. ff. de his, qui satis d.
 cogunt.* ad fidem illorum sequendam adigat; imò tales nec omnes ad hos-
 pitalem receptionem admittibiles videantur: jungat, Ordinariæ Provinc.
 Wurtemb. tit. 10. §. 2. *Et ult.* Müller. ad Struv. *ex. ad n. s. ib. 106. lit. e.* haud
 parum scrupuli arbitrantur subesse. Et mallemus profectò, si modò liceret,
 tales temporis fures, hōc insigni Prætoris, in viatorum, vectorum, & hospiti-
 um singularem favorem introducendò beneficiò nullatenus dignos, ab ejusdè
 præsidio omnino excludere; cœu & ipsi in votis nihil magis habentes, quam
 ut omnia hujusmodi luxuriæ fomenta, in quibus gale irritamenta submi-
 nistrari, & pecunias exhauriri, & libidini viam sterni, verissimè pronunciat
 Valer. Maximus, *lib. 1. cap. 7. à cordatis & piis rerum gubernatoribus ef-
 ficaciter tollantur atque exterminentur, cum Phil. Knipschildio, de jurib.
 Civit. Imper. lib. 5. cap. 13. n. 22. & ejusmodi heluones, sive Clerici, sive Lai-
 ci, condignis pœnis afficiantur, quales exhibet Klockius, d. lib. 2. cap. 18.
 n. 10. Ludov. Peguera, Decis. 44. n. 16. Addat, omnino Ordinariæ Imp. Po-
 lit. de Anno 1748. tit. von eilichen Arriculn/ darinnen den Obbrigkeiten
 Ordnung für unenumen befohlen wird. §. Ferner haben wir, & quæ ex Sta-
 tutis hujus Eberhardinæ, Novaque Serenissimi Dn. Ducis Friderici Ordina-
 tione notat Dn. Lauterbach, de N. C. *Et statular. §. 12.* Sed quo minus
 in istam sententiam transeamus, nobis obstant quàmplurima. Primum hoc,
 quòd & illi magicæ rei exercitores tabernam exerceant non utique aliam,
 quam cauponariam, ut & cæteri huic simillimam; ut adeò Regula *Legis
 20. §. 99. ff. de Lib. l. 32. ad L. Ag. vix declinari posse videatur, Nam quòd
 etiam illi, qui popinam tantum, seu ganeam exercent, generali Caup-*
 onum*

ponum nomine comprehendantur, in individuo determinat Peguera, *d. Decis. 44. num. 1. § 9.* de quo tn. plura videri possunt ap. Gryphiander, *acon. legal. lib. 1. cap. 28. n. 36. 71. § 99.* Menoch. Gratian. & Rebuff. *locis supra in ch. 8. adductis.* Adò & ipsi, plerumque suspensâ publicâ hederâ, promittere videntur, res à quovis in talem tabernam illatas fore salvas ac tutas. Sed &, 3tio, illa, quæ proximè retulimus, gulæ mancipia, licet non æquè facile, & tam frequenter, cauponas majores, ac illas minores; tamen haud insolenter etiam illas invisunt, gulæq; & genio in illis indulgent. Nam quòd etiam majoris diversorii seu hospitii exercitores, (quos ita appellat laudatus Sola, *c. l. pag. 297. ibi: In hospitio autem magnis*) re cauponaria, quam non utiq; voluptatis; sed necessitatis causa omnes in univèrsium exercere debebant, jx. ea, quæ de his commentatur Caspar Klockius, *de ar. lib. 2. cap. 59. num. 11. ibi: Diversorium, cauponarium, panarium, & popinarium institutionem Necessitatis causam esse; non Voluptatis: frequentissime abutantur, turpis sui lucelli causa consimiliter heluones atque Murciae cultores promiscuè receptando, iisdem edulia, instrumenta luforia, luxuriæ & luxus præparamenta, aliaque similia voluptatis subsidia subministrando, jam olim divinum advertisse Platonem, & dehinc saluberrimas quasdam LL. condidisse, patet ex ejus lib. de L. 11. & gravissimè in hos invehitur Peguera, *d. Dec. 44. n. 10.* Klockius, *d. et act. lib. 6. cap. 38. num. 7. & cap. 55. num. 12. cum § 9. ibique Pellerus, in additione.* Sicut igitur contra hos ipsam etiam directam de recepto actionem nemo facile denegaverit; ita nihil videmus, quòd ejusmodi minoris, seu popinariae, seu cupedinariae, seu caphetariae tabernæ exercitores minimùm ab hac utili actione de recepto, ejusdemque effectibus eximere valeat; æquè ac quoad illos, qui magnam vel parvam navem exercent, vel ratem tantùm, superius firmavimus; quibus potrò addenda, quæ signanter de scaphis & ratibus differit Joh. Gryphiander, *acon. legal. lib. 1. cap. 25. num. 91.* Et quæ, quòd, juridica seu solida ratio adferri valeat, quòd minoris tabernæ, à quâ sæpè plus mali, quàm à publico & majori diversorio, metuendum, exercitores melioris, quàm majorum, debeant conditionis esse? 5to, si hanc sententiam vellemus admittere, quòd minorum tabernarum exercitores sub sententia Edicti non comprehendantur, quàm ampla & plana hujusmodi luxuriæ & luxûs ministris pro arbitrio furandi præberetur occasio? Maximè, cum, exclusâ actione de recepto, ipsi ne quidè de lata & levi culpa, nedùm ergò de levisima respondere tenerentur. Actio enim locati, nisi hospes specialiter costodiam conduxerit, contra illos vix competit, Jungar. Wesemb. *ad r. 10. N. C. § 8. abul. n. 6. Manz. ad §. fin. n. 10. 7. de O. ex quasi del. Carptz. p. 2. C. 26. D. 10. n. 2. & 7. Macrisolte, in adversar. de Act. n. 11. 27. n. 5. in verbis: Ha non nisi ex**

Conventione *comparatus*, que plerumque non intervenit pag. 118. De depositi actione, que solum dolum & culpam latam notorie vindicat, L. 32. de pos. L. 29. de R. Jur. vide porro Müller. ex. ad p. 21. §. 36. lit. d. & Anton. Gomez. V. R. tom. 2. cap. 7. n. 2. ibi: *Liber securi firane alicujus officii*. Sextò, si etiam Furtibus, raptoribus, & latronibus, res furtivas, vel vi ereptas apud aliquem deponentibus, vel easdem alicui pro certa pensione seu mercede locantibus, vel gratis commodantibus, vel precario concedentibus, ex his ipsis contractibus fluentes actiones omnes accommodantur, L. 1. §. 39. L. 31. ff. de pos. L. 64. ff. de judic. L. 16. ff. commod. L. 7. L. 9. §. fin. ff. locat. D. Lauterbach, in tract. synopt. tit. commod. §. 1. num. 5. Müller. ad Struv. exerc. ad p. 21. §. 36. lit. p. Tholofan. in synagm. Jur. univ. lib. 23. cap. 3. n. 9. quidni etiam in talibus, licet parum favoris merentibus, hospitibus idem etiam de hac nostra actione de recepto pronuntiemus *arg. dicta h. 32. ad L. Aquil.* Neque enim hoc modò ex sua luxuria atque improbitate; sed contractu, vel quasi actionem acquirunt. Neque, ymo, illud, quòd ejusmodi heluones nulla alia, quam culposa, ad invisendam talis generis tabernam necessitas adigar, ad excludendam directam, vel utilem, de recepto actionem videtur sufficere, cum ipsemet Prætor non præcisè & ubivis talem hospitem, viatorem, vel vectorem requirat, qui nauta, stabularii, aut cauponis fidem sequi præcisè & semper necesse habeat; verum hoc saltem dicat, quòd Vectores & Hospites illorum fidem sequi plerumque teneantur; in L. 1. §. 1. ff. N. C. & stabular. His submixti rationibus non saltem adversus cauponæ popinarie, & cupesinarie exercitores, si non ipsam directam, minimum tamen utilem; sed & illis Theophilis & Caphæa amatoribus, cum istos potus ab Indis, Chinensibus, & Arabibus acceptos, & jam etiam nobis propemodum domesticos, plena passim librorum ab insigni earundem, in tuenda valetudine, ferè agmina commendent, (Licet alii easdem, ceu inutiles, rejiciant; prout ista eruditè & bellissimè exequitur excellentissimi judicii Medicus, Fautor noster colendissimus, Dn. D. & Prof. Elias Camerarius, in eleg. Dissert. de usu & abusu pornum Thea & Coffe in his regionib.) contra talis caphæaræ tabernæ exercitorem actionem de recepto utilem competere persuasissimi sumus, benè memores, quòd etiam in hoc nostro Ducatu ita fuerit judicatum. §. X.

Aliquanto majoris difficultatis illa Quæstio videtur: Utrum hanc utilem de recepto actionem etiam contra Mercatores, seu Propolæ castrenses, dic *Marchetânter* portigere liceat? Et tamen si pro affirmativa sententia complures Rationes semetipsas ostentent; ne tamen nos quis-

quisquam, vel ex sibi nativa, etiam absque rationibus, quibus succi quid insit, aliis contradicendi, vel ex aliâ eruditâ, nedhâ viris Christianis probrosâ pruriginè, nimiz, in hisce novis, eousque à nemine saltem tactis questionibus definiendis, audaciâ infimulet, altiori aliorum acutius videntium indagini, cum cæteris, etiam hujus articuli decisum relinquamus.

§. XI.

Adversus Horrearios, quorum mentio fit in *L. 5. §. 3. ff. de his, qui effud. vel dejecer. L. 5. ad exhib. L. 60. §. fin. ff. locati,* hæc actio pariter competere videtur, juxta ea, quæ tradit Joh. Sichardus, ad *L. 1. num. 5. Cod. de locat. & probare videtur Andr. Wegen, de locat. condit. cap. 3. n. 9.* Addatur in puncto de horreariis ita definiens Johann-Ludov. Böhrens in sua inaugur. Ao. 1670. Argentorati habitâ, *de jure clavium, th. 34.* Sicut autem vox, Horreum, in nostris libris varia significat, non solum frumentarium; ut in *L. 60. de acq. rer. dom. verum etiam Vinarium; L. 7. verbis: Horreum vinarium. ff. de instr. vel instrum. leg. L. 12. §. 39. & 4. §. 9. L. 20. §. 8. ff. eod. L. 2. Cod. de percis. rei vend. penuarium; L. 3. ff. de penn. leg. & mercatorum, advertente Tabore, in *tr. l. de metat. cap. 3. artic. 2. n. 3. circa fin.* imò etiam rerum pretiosissimarum repositorium seu conditorium; *L. 3. §. 2. ff. de offic. pref. vigil. Voctius, ad tit. in quib. caus. P. tac. contr. §. 3.* Ex quò horrei nomine frequentius denotari Apothecas vini, mercium, pignorum, instrumentorum, omniumque mobilium, evincit *Lex 6. princ. in verbis: Siquis ex argentariis habeat instrumentum in horreo. ff. de edendo. Lex 19. §. 2. ibi: Sed tabernulam, pergulam, horreum conduxit. ff. de j. dis. L. 74. in verbis: Mercium in horreis conditarum. ff. de contr. empr. L. 9. §. 6. de acq. rer. dom. §. 45. Inst. eod. L. 55. princ. L. 60. §. fin. ff. locati. L. 21. §. 6. ff. de furt. L. 30. §. 4. ibi: Pondus argenti, quod in illis horreis habeo. ff. ad L. Falcid. L. 9. in verbis: In horreis pignora deposita. Cod. de pignorat. act. Itâ etiam ipsum Horrearii nomen non unum ubivis habet significatum; sed interdum ipse horrei, sive talis apothecæ locator & dominus, ut in *L. 60. §. fin. ff. d. tit.* interdum verò illius conductor eò indigitatur; ut in primis in *ead. L. §. ult.* videre est; ubi primò hòc nomine denotatur Locator, deindè Conductor; prout optimè ibidem advertit Glossa, lit. g. & K. Addat *L. 5. §. 3. ibi: Si horrearius aliquid dejecerit, aut conductor apothecæ. ff. de his, qui effud. vel dejec. L. 5. princip. ad exhib.* ubi potius horrei dominus, quàm ejus conductor, denotari videtur; licet aliter videatur Andrez Wegen, *d. num. 9.* Quòd autem hicultimus significatus, quò conductor hòc nomine indigitatur, non pertineat huc loci, res ipsa loquitur. Utrum verò talis horrei locator & dominus actioni de recepto obnoxius**

sit? plane non expeditum est. Sichardus, ut diximus, hoc ipsum ex eo af-
 firmare videtur, quòd sub nomine horrearii ipsos etiam nautas, stabularios
 & caupones comprehendi contendit, *d. num. s. verbis: Non videtur esse hor-*
rearium, sub cuius nomine complectimur caupones, nautas,
stabularios &c. Sed cum utique horreatius neque stabulum exercent
 neque cauponam, propter hòc respectu, id adstruere non possumus. Sed
 cum porro Sichardus isto nomine etiam illos indiget, qui in magnis em-
 poris, v. grat. Francofordie, peregrinis mercatoribus, horreum vel came-
 ram, pro mercibus suis ibidem reponendis, locare adolent, & nundinis fin-
 itis à mercatoribus, ejusmodi cameræ, vel tabernæ conductoribus, suam
 domum repetentibus clavem recipiunt, quocirca, an saltem adversus illos
 utilis actio de recepto locum fortiarur? adhuc videndum. Et si quidem
 mercator vel alius civis Francofurtensis talem cameram, vel horreum locet
 in star cauponis, stabularii, vel nautæ, tunc ipsum omninò etiam rerum
 custodiam, sive sumam diligentiam recepisse existimare laudatus Sichardus,
d. num. s. ibi: Sic etiam locatè potest horrearius in se suscipere custodiam
ipso facto, quamvis nihil dicat, ut si recipiat claves ad eam cameram vel hor-
reum, quòd locaverit in star cauponis, nautæ, & stabularii. Quod jam
ante Sichardum etiam Bartolus docuit, ad d. l. i. num. i. in verbis: Et hoc est
verum, si isti recipere res ad similitudinem nautæ, cauponis, stabularii.
Tunc enim videntur custodiam rei promittere, qua promissio facit eum te-
meri levissima. Nos tali in casu ordinarium locationis contractum celebrari,
 & si quidem horrearius totum horreum locaverit, sic, ut ipse pro parte id
 non inhabitet, tunc ipsum tantum ad levem culpam obligatum arbitramur,
 nisi se specialiter ad mercium custodiam, summamque in illa custodi-
 dis diligentiam, conductori obstrinxerit: per *L. 60. §. fin. in fat claris his*
verbis: Rerum custodiam, quam horrearius conductori prestare debet,
locatorem NB. totorum horreorum horreatio prestare non de-
bet. ff. locat. junctis illis, quæ in genere de locatoris obligatione tradit
Dn. Lauterbach, in trad. synops. tit. locati cond. §. II. n. 17. eo quòd ita nemi-
nam oportet esse alterius custodem. Baldus, ad L. i. n. i. Cod. de locat. Si
verò horreum pro parte ab ipso inhabitetur, & foribus horrei omninò
illis, rei in illo repositæ fuerint furto surrepta, ipsum ad rerum pretiura
*prestandum generaliter quidem obstrictum pronuntiat sapedita *Lex i.**
Cod. de loc. eo quòd earundem furtiva ablatio, vel ab ipso locatore, vel ab
ejus familia, vel saltem ipsius negligentia facta existimetur. Joh. Brunne-
ad d. L. post Nicol. de Matarellis, Baldus, c. l. Sed an hoc generaliter ad-

mitti oporteat: ipsi valde dubitamus cum laudato Brunnemanno. s. l. p^rimis ob valde notabilem r^x. in L. 4. ubi primò facultas custodes ex-
hibendi locatori conceditur, & h^{oc} factò, ille penitus immunis & liber
pronunciatur; & de Custodiæ præstatione notabiliter additur, quòd
dominus idemq; locator horrei tum demùm ad illam obstrictus sit, si eandem
nominatim conductori repromiserit. Cod. de locato. ibiq; Brunnemannus.
Hincde eo in specie maximopere dubitamus, an à tali horreario præstari
oporteat etiam culpam levissimam; idque non solum in casu, si ejusmodi hor-
rearius clavem cameræ vel horrei ad se non receperit; ubi planè hoc nega-
mus; verùm etiam tunc, si ille claves, vel linteo involutas, & obsignatas, ut
nonnulli id faciunt, vel planè liberas & non obsignatas ad se receperit. Neq;
enim Conductoris singularis confidentia in bonafide & industria locatoris
hoc in genere operatur, ut diligentia ab hoc præstanda eapropter augeatur.
Nec locator se ulterius, quàm de jure tenetur, propter hanc conductoris sin-
gularem confidentiam, obligare voluisse præsumi potest. arg. L. 4. ff. de usur.
Vide tamen Siehardum, c. 1. Behrens. d. Disp. de jure clav. sh. 34. in fin. Illud
autem apud nos è *Gayovivoy* videtur, quòd nostræ actioni nullus locus hic pa-
reat; per ea, quæ tradit Dn. Lauterbach. d. r. all. th. 24. Annon verò è diverso
adversus illos, qui, in majoribus præcipuè emporiis, publicis & dibus
mercatorum, sive mercimoniorum, **Kauff-Weich- und Waaghhaus**
fern præsent, sive Domui omnis generis mercium appulsus atque deposti-
tionis, ad quam assidue quorumcumque mercatorum merces, per maria
& flumina navigabilia allata, protrahuntur ac deponuntur, de quibus vi-
deatur Johannes Marquardus, de jure mercator. lib. 2. cap. 6. num. 40. & 199.
Addat. die H^{erz} Fürstl. Württemberg. Crämer. Ordnung. artic. 7. §. 2. & Wir-
gebiethen. ibi: Soll in den öffentlichen Kauff- und Waaghhäusern, itemque
adversus Fori vinarii, in compluribus Civitatibus Imperialibus, v. grat.
Ulme, Ratisbonæ, Augstæ, constitutos **Inspectores**; nec non contra eum
qui tali publico horreo præest, in quo rustici & alii, in nudinis hebdoma-
pariis, an denen Wochentagen / wann die fruchte überführet werden / oder
sonsten die Käuffere dieselbe in allzugerinem Weich von den Bauren haben
wollen / vel frugum domini easdem, etiam ob alias causas, vendere nolunt,
aut nequeunt, illas deponunt, wann sie im Kornhauf die Früchten aufstel-
len; qualis horrei inspectorem nos einen Hausmeister / Kornhaufmei-
ster appellamus, hæc actio obtineat? altioris indaginis questio est, quæ fa-
pilius, quàm in illis tabernæ duntaxat mercatorie locatoribus, affirmanda vi-
cebatur, eo quòd frugum Domini, in hoc maxime Ducatu, per varias Serchis-
sim

simi Confit. suas fruges in tale Civitatis Præfectoralis, der *Ampt & Statth* Horreum publicum, unter das Kornhaus/præcisè deferre, ibidem vendere, & venditione non procedente, tantisper deponere, sicque bonæ vel malæ Horreati fidei se committere teneantur. Conferat, Ordinat. Provinc. Würemberg, *tit. 58.* Sed, cum illi, qui talibus publicis ædibus præfunt, nec tali, nec tantæ, ac nautæ, caupones & stabularii, improbitatis, & colludii cum furibus suspitioni subiaceant, ipsosque non saltem, tali muneri admoventos, anteaactæ vitæ probitatem magistratui, vel rei mercatoriz directoribus oppido commendare; sed & ipsos gravissimo corporalis sacramenti nexu se obstringere oporteat, neque ipsi, ut Nautæ, stabularii & caupones, à quibusvis, in tali publica domo vel horreo, suas merces deponentibus, pro seipsis quærendi lucri vel quæstus causa, hoc, quicquid est, sibi conceditū muneris, in promiscuâ mercium receptione, profiteantur, quæ nec contra illos nostræ utilitæ actioni locum possumus adscribere. Conferantur ad majorem horum illustrationem, quæ in genere de Horrei significatu, tum in primis de vastissimo tali horreo mercatorio in Emporio San-Germanico, quotannis, in mense Februarii per XV. dies, magnis sumptibus adornari, & sanctissimè, adversus prædonias manus, per probatos custodes observari consueto, notabiliter tradit Antonius Mornacius, ad *d. l. 4. Cod. de locato & cond.*

§. XII.

Affine his est, ut de illis, qui rem balneariam exercent, vel the offene gemeine Badstuben halten/ utrum etiam contra illos utilis Actio de recepto suum locum obtineat? dispiciamus. Sanè Balnea publica, si cum sollicitè inspectione, curaq; virtutis ac decori habeantur, prout curam illorum Magistratibus incumbere sollicitè submonet J. O. Tabor, in *tr. de metat. cap. 3. art. 2. n. 9.* Tholosan. de *Republ. cap. 9. n. 4.* Speidel, in *Spec. vocab. Baden*, eademque exercens pia monita Klockii, in *trati. de erar. lib. 2. cap. 5.* curæ habeat cordique, ipsum etiam Magistratum, pro annua pensione, Reipublicæ redditibus ex inde juvendis, conscienter exercere, & locare solere, præter rei evidentiam ostendit Klockius, *tit. loc. n. 1.* Faust, de *erar. classe 15. consil. 57.* Et cum utique hæc balnea omnibus pateant, neque usu illorum quenquam liceat excludere, per *L. 27. §. 1. ad munie ip. ad cõ. ut exclusus*, ob hoc ipsum, actionem injuriarum intendere valeat; *L. 2. §. 9. ff. de quid us loco publ. fiat.* J. O. Tabor, de *metat. cap. 6. §. 11.* Leiser, de *prædict. von Landgüthern* / *lib. 3. cap. 18. num. 17. & 45.* ubi tamen videantur, quæ ex consuet. Casaris Wenceslai, von Juden/ Heyden/ Unchristen und berücktigten Leuthen notabiliter adduntur: omnesque, qui balnearium publicum inuisant, æque exercitoris fidem sequi necesse habeant, &

ipse pro rebus in balneum illatis pariter tutam receptaculum promittere videatur; de contra verò in eiusmodi balneis, tum propter turbam, tum etiam per se difficile sit, simul lavare acque vestes custodire, inò etiam captati, si ve vestium custodis, qui pro certa mercede vestimenta in balneo servanda conducit, *L. 3. §. ult. ff. de offic. p. of. vigil.* custodia posthabita, occasio furandi artesque cleptice fatum balneariorum evitari vix possint, hincque Græci tale furtum, tanquam aliis improbia, etiam morte mulctaverint, recitante Marthæo, in *tr. de crimin. lib. 47. tit. 11. cap. 1. n. 2.* & Claudio Leisero, *d. cap. 18. n. ult.* ubi in præcedd. plura de his videri possunt; ex his omnibus rationibus, quæ in rem balneariam & cauponiam exercentibus promiscuè & æqualiter militare videntur, ferè indubitanter inferendum videbatur, quòd lavacrum intransitibus hæc actio utilis denegari non debeat, si præsertim de balneo quaeratur bannario, ad cuius usum subditi etiam obstricti, de quo videtur Leisero, *cit. loc. num. 29.* Et in puncto hanc sententiam, quòd & balneum exercentes, perindè ac navis, cauponæ, vel stabuli exercitores, de recepto teneantur, probat noster Scharodus, ad *L. 1. n. 5.* in verbis: *Wirth / Waber / Schiffeuth. Cod. de locato.* Müller. ad *Struv. exerc. ad n. 21. sh. 36. lit. a.* ibi: *Balneatores.* Ruland. de *commissar. p. 4. lib. 4. cap. 4. n. 8.* ibi: *Aut balneator.* Caroc. de *depos. pars. 1. forma 6. pag. nob. 37.* ibi: *Si quis vestiment a balneatori.* Veruntamen, cum non solum ipsius Edicti Prætorii verbis; sed & mente eatenus hîc deficiamus, quòd de Balnearioribus dici non possit, quòd & ipsi eidem cum nautis, cauponibus, & stabulariis improbitati atq; collusioni cum prædonibus & furibus tam frequenter adidici sint, ex propter negativæ, maxime quoad illos, qui privatum saltem balneum vel ipsi per se, & suam familiam, vel à domino illius, pro aîno locario, conductum exercent, jungat *L. 1. Cod. de edific. privat.* subscribere malum, nisi etiam simul illi, qui balneariam, aliquâ cauponiarum speciem exercent, Et tamen, pro isto decilio roborando, omni autoritate destituamur; tamen, præter hucusque à nobis firmata, illud omnium optimè stabilire ex eo, quòd adversa sententia ex *L. 1. §. 8. ff. de pos.* quam illius patroni solitarie adducunt, usque adeò nil valoris vel coloris accipiat, ut potius per illam radicis protestatur, cum districtè Ulpianus de balneatore ibid. definiat, quòd, si ei vestimenta servanda sint tradita, & quidem gratis, tunc actio depositi, ob solum Dolum; si pro certa mercede, tunc actio conducti (secundum vulgarem illius indolem, præter dolum & latam, etiam ob levi culpam), contra illum obtineat. Quòd verò balneator, sine tali expressa conventionè, porrò etiam, ut nauta, stabularii & caupones, ex quasi contractu, de recepto & culpa

levissima teneatur, de hoc alium in hac L. silentium esse, & proinde contrarium haud obscure approbari, ipsa verba ejusdem apertissimum reddunt.

§. XIII.

Quod à B. Dn. Lauterbachio de illis traditur, qui, cum nullam quæstuarium cauponam exerceant, tamen Principe adventante, sive urbem intrante, ejus aulicos, comites, atque ministros, vel Principe solennes alicubi nuptias, vel jam ductæ uxoris solennem in domum seu aulam suam traditionem celebrante, magno numero confluentes, seu ex libera voluntate, seu ex necessitate in suas privatas ædes recipiunt, verissimè pronunciat, quòd actio de recepto contra illos non competat, in *tract. syn. de naut. caup. & stabular. lib. 23.* idem etiam de illis, qui, in publicis comitiis, ipso etiam Imperii Principes & Procerae, eorumque ministros & comites recipiunt, in *ca.* quæ legimus apud Limæum, *Jur. Publ. lib. 9. cap. 1. num. 67. & 99.* Bertram. apud Arum, *vel. 1. Disf. 2. lib. 39.* Tabor, *de metat. cap. 6. §. 10. & 17.* Goldast. in *poli. Imperial. part. 1. tit. 14. pag. 132. sub rubr. Wie sich die Gäste gegen den Wirthen und die Wirthe gegen den Gästen halten sollen/ pariter asseverandum; tum (1.) ex eo, quòd illos, qui tale hospitium præbent, omni aliâ molestiâ atque discussione liberandos pronunciat ipsi Imp. in *L. 6. Cod. de metat. (12. 41.)* tum (2.) ex eo, quòd in talibus receptantibus deficiat Ratio edicti Prætoris, quando quidem non æquè, ac in publicis diversoriis, necesse est habitantium custodiæ & fidei res in ædes illorum invecas & illas præcisè committere, cum hoc modò recepti in divisâ plerumque & electâ domus parte, cum suis, habitent; Jungar. *L. 1. §. 1. naut. caup. & stabul.* tum & (3.) ex hac principali ratione, quòd, in illo edicto, nonnulla satis duriter, contra nautas, caupones, & stabularios, constituta occurrant, cum in ipsorum arbitrio sit, an vectores, viatores, vel hospites recipere velint, necne? *d. L. 1. §. 1. ibiq.* Peckius, *num. 7.* & Vinnius, in *not. lit. F. ff. d. rei. Dn. Lauterbach, de nautis, lib. 13.* latè Simon van Leeuwen, *Conf. Belg. part. 1. lib. 3. cap. 30. n. 5.* ubi diluit obstantia: Cives autema signatos sibi hospites recipere teneantur inviti; arg. *L. 1. §. 2. ff. de pos. L. 5. §. 13. ff. de his, quib. ut indign. L. 9. §. fin. ff. de admin. tut.* ita optimè Tabor, in *laudato tract. cap. 6. §. 6.* post Alberic. de Rosate, Leisterus, *seped. tract. lib. 3. cap. 10. num. 34.* Et cum etiam illi, qui hybernium militibus hospitium præbent, nullum pariter stabulum vel cauponam, sui quotidiani lucri causa, exerceant; sed inviti eosdem plerumque recipiant, ex. expr. in *L. 3. §. 13. ibi: Nam milites, quibus supervenientibus hospitia præberis in civitate oportet. ff. de muner. Leeuwen, e. 1. num. 6.* quare*

hic multo minus, tùm ex istâ, tùm aliis compluribus rationibus, sepe licet actioni locus poterit assignari. Addantur, quæ etiam de Receptu militari, quando nempe, iminendi à potentioribus periculo, per retrocessionem, quis se subducit, & ad securiora loca, ejusdem securitatis ibidem obtinendæ gratia, se recipit, eruditè commentatur Dn. Adrianus Beyer, in *tract. de receptu in armis, quàm personarum, part. 3. §. 41. num. 394. & 399.*

§. XIV.

Hoc amplius quòd etiam ipsi Caupones, aliquibus in casibus, ubi ille respectus, quòd ipsi, seu rem cauponari à exercentes, obligati esse velint, non omnimodò excludi & cessare videtur, actioni de recepto non semper subjaceant, siq; non ob levissimam; sed solummodò latam aut leuem culpam, nec ob omnium factum, pulsari valeant, exemplo esse potest, si caupo res ab aliquo viatore in cauponam illatas, ut caupo quidem, salvas fore receperit; deindè verò illæ à Magistratu arresti vinculo devinciuntur, hic cum res illæ in caupona non amplius ut ab hospite illatæ, & receptæ, remaneant; sed ex nova planè causâ indicti arresti, sine quo hospes illas rursus secum abstulisset, & cauponis officium ex voluntario in necessarium degeneraverit, à tempore Arresti actionem de recepto non amplius competere, signanter decitum videre est apud Baldum, ad *L. 1. n. 3. Cod. de locat.* Quòd autem ibidem etiam hoc Baldus addit, quòd, si ex duobus vicinis cauponibus alter nimîa hospitem multitudine obruatur, & ipse proindè res nonnullorum ad vicinum remittat, hic ipse vicinus caupo ex Edicto prætoris non obstringatur, non aliter admittimus, quàm si ille res illas non ipse, ut caupo, in suum hospitium inferri pariat; sed animo alteri vicino cauponi rem gratam faciendi: quò eòdem in sensu etiam Baldum ex audimus, ad *d. L. 1. n. 3. Cod. de loc. in verbis: Pone, quòd duo sint albergatores (seu caupones,) vicini, modò tot hospites venerunt uni, quòd ipse mittit ad hospitium alterius, nunquid iste alter tenetur de levissima culpa? Respondet, quòd non; quia hic fecit contemplatione alterius; non causâ hospitis: (nicht in ansehung des Gastes; sondern des andern Wirths.) L. 3. §. 1. ff. N. C. & stabular. Adde Dn. Lauterbach. d. tract. ib. 24. in fin.*

§. XV.

Videamus, an utilis ista actio de recepto etiam contra Molitores locum obtineat? Ista Q. cum Anno 1697. cuidam peregrino; veruntamen benè noto, in molendino, & quidem in ipso hypocaufto, ubi molitor, ejus uxor, & liberi aderant, pernoctanti, omnis ejus pecunia fur tim ablata fuisset, neque levis molitorem de furtiva ejusdem contrèdatione suspicio

spicio gravaret, hōc insuper habitō, quōd & alii complures ejusdem loci Cives. Mühle oder Mahlgäste, cā nocte, molituræ ergo, in molendinis præsentos, imō quidam ex illis ipsum etiam hypocaustum successivè ingressi & rursus egressi proponerentur, Ducali Regimini Saxo-Altenburgensi anam suppeditavit sequentis Rescripti: Daß / weissen gleichwohl dieser Verlust in der Mühle geschehen / man den Müller mit dem andern si ch dess wegen gütlich abfinden möchte; Im fall aber diese Vermittlung nicht staet finden sollte / hätte der Beampte dem Müller aufzulegen / das er / auff vorgehende Verwarnung vor Weineyd / und dessen schwerer Straffen / daß solches Geld weder Er / noch die Seinige zu sich genotmen / noch auch Er / wa solches hinkommen? wissenschaftt trage / ephdlich erhalten müsse; recitante celeberrimo Domino Lynckero, in *Deco. Dicastr. Jenens. centur. 2. Decis. 134.* Et profectō cum etiam adversus Molitores innumera passim de frequentissimis illorum fraudibus atque improbitate Querelæ audiantur, & vix alii ulli, in re sibi conceditâ, negligentius verlentur, imō malitiosius, quàm molitores; ut prolixè illorum laudes & fraudes describit Knipfchilius, de *jurib. & privit. Crust. Imperial. lib. 5. cap. 26. num. 33. & sq.* Johannes Heringius, in *tract. de molendin. Q. 1. num. 66. cum seqq. & Q. 40. num. 22.* B. Dn. Müller, in *Dissert. de molendinis, & præcipuè bannar. Sect. 4. th. 27.* & qui frugum suarum moliturâ opus habent, etiam fidem illorum sequi teneantur, atque omnium maxime in molendinis **bannariis**, quos Zwangegäste seu gezwungene Mühlgäste appellat, non sine ratione dubium inde subortum fuit Domino Lynckero, anne dictum Rescriptum ad Edictum de Receptis respexisse credendum sit? Verum, cum, hōc supposito, ille molitor absolutè condemnandus fuisset, quapropter negativam ei magis placuisse, quam & nos probamus, persuasissimi sumus. Nec ab ista sententia dimovere nos potest autoritas B. Domini Schilteri, tum sibi, tum aliis persuadere annisi, quod omninō ad istud Edictum Prætoris Molitores, ratione *hæc Mühlgäste / pertinere* videantur; in *Praxi for. exerc. ad x. 12. §. 23. in fin.* Rationes pro nostra decisione peti poterunt ex iis, quæ in proxime subnectendis, de illa *Q. Utrum Princeps, ex facto à se constituti postarum magistri, ejusdemque ministrorum, & sic deinceps, istâ utili actione de recepto conveniri possit?* itemque in aliâ peculiari Disquisitione: An hæc utilis actio adversus ipsos postarum præfectos, aliosque Vectores, locum obtineat? prolixius exhibentur. Quæ pleraque in his württembergicis terris etiam in molitoribus, tanto citius, ex eo, admittendæ videntur, quod non saltem universi apud

nos Molitores gravissimò jurejurando constingantur de omnium frugibus cum omni possibili fidelitate & industria molendis, omniq; illicito lucrò, furto, & dolo usquequaq; omittendis; verùm etiam ipsorum famuli & Ancillæ pariter loco juramenti se obstringere teneantur. Jung. die 5. Jürstl. W. Müller. Ordn. pag. 18. §. 30. & pag. 38. Et quòd, si illi, qui suas fruges in molendinum deferunt, ipsi debitam diligentiam, beyrn auffschütten/gerben/mahlen/und Fassung des Mehls/ ab initio usque ad finem adhibeant, non adeò facile molitoriiis fraudibus locus patulus sit, arbitramur ex specificà & sollicità Serenissimi nostri Latoris sanctione liquere, in laudata molitoria Ordinat. pag. 19. 20. & 19.

§. XVI.

Quia verò illa princeps, saltem verbo hinc tangenda, de Postarum magistris, rhedarumque exercitoribus, & similibus disquisitio, ob complurium, circa illam obversantium, dubiorum, difficultatem, specialem efflagitat discussionem, saltem illam adhuc egregiam *συνήθεια* sub incudem hinc vocari operæ pretium fuerit: Utrum illi, qui per publicam postæ magistrum, hujusve ministrum, per Principis alicujus territorium vehuntur, si quod damnum ipsorum personæ, vel rebus illatum fuerit, ad id resarciendū contra Dominum territorii eadem hinc utili de recepto actione experiri queant? Sanè hoc à nonnemine affirmativè definitū videmus, adstruente, quòd Princeps, in cujus territorio tale quid contigit, ex duplici capite, ad hoc ipsum teneatur, primò quidem ex suo quasi contractu, dùm publicè res & personas recipiat, & sic etiam publicam securitatè profiteatur, allegatà *L. 1. §. 1. C. 2. ff. nauar. caupon. stabular.* undè dicit oriri actionem de recepto; argum. dictæ Legis, §. 3. adò etiam ex factò illicitò & malà Principis electione, si videlicet damnum ab illis detur, quorum operà Princeps utitur, & quorum fidem ipse elegit, cum hos suo periculo adhibere censeatur; argum. Legis 7. princip. eod. & utique culpæ se reum reddat, qui operatur turmalorum hominum *L. 5. §. fin. ff. de obl. C. 2. §. fin. Inst. de obl. qua quasi ex del. nasc.* Et ex hinc actionem in factum descendere: arg. *L. 6. ff. de r. rit.* non quidem in duplum, ut de ista actione in 2da Edicti parte Prætor disposuit; benè tamen in simplicium; prout Hodie generaliter receptū existimat, ex Grceneweg, Gudelino, & aliis. Hisque convenienter Principem ad omne damnum, personis, & rebus illarum, resarciendū obligatum pronunciat, non solum si à Fure, Prædone, vel quolibet alio extraneo id fuerit illatum; arg. *L. 1. §. fin. ff. nauar. caupon. stabular.* sed & tunc, si ab ipsis postarum magistris, vel eorum ministris aut officialibus id illatum probeatur, eo quòd, quicquid juris est in cauponæ & navis exercitoribus, idem etiam in postis

fit recipiendum. Et cum Princeps, addo, publicè securitatem promittere censeatur, idèd illam etiam præstari oporteat. Adde quòd, tertio, hęc eadem de causâ vectigalia exolvantur, ut viz à Principe præstentur securæ: Et, si Princeps in hoc boni Principis caractere reapse testando negligentem se præbeat, ipse rectè, ob id, à damnum perpeffis conveniatur. Tandem etiam illud, quòd Princeps de mala electione teneatur, quoad postea magistros, horumque ministros repetere non dubitat, &, quod Princeps in hisce etiam de culpa levissima teneatur, ex eo, in liquido positum existimat, quia ista præstetur in omnibus negotiis ultrò susceptis; velut à mandataris & procuratoribus; itemque ultroneis negotiorum gestoribus; tum & ab artificibus, opificibus, & aliis, qui operas suas locare adsolent. Eandemque sententiam etiam antehac Jurium quidam Licentiarus Emeranus Ackoldus, in seinem gründlichen Unterricht von dem/ aus Landesfürstlicher Hoheit herspringenden Post-Regal der Chur- und Fürsten des Keyl. R. N. qui Ao. 1687. Haleæ prodiit Magdeburgica, his formalibus proposuit: Wie nun ein Postmeister/wann selbiger zum exempel mit Posten befehlet / oder sonst das völlige exercitium der Posten von einem Landes-Herrn bekommen / für ihre Postilions stehen müssen; so kan gleich falls auch ein Landes-Herr dessen sich nicht entbrechen / wann Postilions / die immediatè in der Landes-Herrn Diensten stehen / bößlich etwas veruntreuen selten. Womit dann überein kompt die Praxis Germaniæ, in dem die Postilions/ehe sie zu solchen Diensten angenommen werden/genugsame Bürgschafft leisten müssen; damit man sich/auf den fall/ an denen Bürgen erholen könne. *d. tract. cap. 5.*

§. XVII.

Licet autem hæc valde speciosè dicantur; tamen tanta non sunt ut applausum mereantur. Quis enim ignoret, Prætores hoc suum de recepto Edictum contra nautas, caupones, & stabularios solitariè direxisse atq; proposuisse? Quòd verò eidem saltem per somnium in mentem venerit, vel venire potuerit, actionem de recepto, ad Prætorum adhuc tempora respectu habitò, etiam adversus illos proponere, cum quibus Imperator Jus cursus publici, prout illud tum temporis frequentabatur, singulari planè gratià comunicavit, **Magistrum** videlicet **officiorum**, & **Præfectos Prætorio**, Jungat. *L.9. Cod. de cursu publ.* Ziegler. *de Jur. Majest. lib. 2. cap. 18. §. 1.* Perez. *ad d. tit. n. 10. §. 12.* Lederer, *de jure curs. publicor. §. 8.* quis unquam adstruxerit? Et cum utique ab illis, utur sumijs, Romani Imperii Præfectis, ne quidem ad nostri Imperii Principes, tanquam territorialis superioritatis

sublimi caractere & jure munitos, (quicquid dicat Rosenthalius, de *feud.* cap. 5. *concl.* 13. *num.* 4. 5. & 9. alique complures, magno numero relati à Mylero ab Ehrenbach, in *Archolog. Ordin. Imperial.* cap. 23. §. 1.) inferre liceat; per latè summata laudati Myleri, d. cap. 23. *per integr.* Schraderi, de *feud.* part. 10. *sect.* 4. *num.* 45. Stammii, de *servit. person.* lib. 3. cap. 10. *num.* 16. post plures celeberrimi Domini Strykii, in *specim. usus Pand. mod. ad tit. de offic. Praef. Prator.* §. 1. & seqq. quare sponte hinc liquet, quòd actio de recepto contra illos, nec ex verbis, nec ex mente & sententia Pratorii Edicti dici possit fundata. Et quis sibi persuadeat, cum utique Pratorii factis cognitum fuerit, quòd etiam Praesidibus, nedùm illis supremis Imperii Praefectis, quàm maximè incubuerit, ut ubivis pacatas conservarent provincias, L. 13. *princip.* ff. de *offic. Praesid.* Curusque publicus, per totum Imperium, ab omni injuriâ, rapinâ, violentiâ, atque vexatione praestaretur illæsus, jungat. Gutharius, de *offic. domus Aug.* lib. 3. cap. 19. & seqq. si & illos sub Edicti sui dispositione complecti potuisset, Iulianum, exactissimum illius interpretem, tum & ipsum sublimi illâ Praefecturae Pratorianæ dignitate defunctum, L. 4. *Cod. de locat.* nullam horum mentionem fuisse facturum? in L. 1. §. 3. ff. *nautæ, caup.* & *stabular.* Porro cum ista actio singulari nautarum, cauponum, & stabulariorum odio introducta communissimè censeatur, ut videlicet Prator, hujus generis hominum, cum praedonibus & furibus frequentissimè colludentium, improbitatem reprimere; L. 1. §. 1. L. 3. §. 1. ff. d. 1. Petr. Peckius, ad d. L. 1. §. ult. d. t. n. 30. Hoppius, ad §. final. *Inst. de obl. qua ex quasi del. nasc.* Jacobus Cooren, *consil.* 16. pag. 50. in verbis: *Et multo minus in caupone, qui cum nautæ, stabulario, & publicano genus improbum vocatur.* Oldendorp. *classe 7. AE.* 5. pag. nob. 890. ubi nullum Remedium contra id genus homines dicit supervacaneum; ut in simili Imp. de furibus loquitur in §. 1. *I. de action.* Quò igitur colore hoc Pratoris edictum, quod sola cauponum, nautarum & stabulariorum improbitas, avaritia, vassities, perfidia, & sæda (ut loquitur *Lex 53. ff. pro soc.*) eademque haud insolens, cum furibus atque praedonibus societas conciliavit, advertente Mornacio, ad d. L. 1. Christianæ, in *Belg. Decis.* vol. 5. *Dec.* 67. *num.* 17. Rebuffo, ad *Consil. reg. Gall. de mercatorib. minutatim vendentib.* *glossa 9.* pag. 440. Klockio, *tom.* 3. *concl.* 135. n. 44. & seqq. Colero, Carotio, Ludovico, Gomefio, aliisque, quos laudat consentiens Knipfchildius, de *Nobilit. ejusq. jurib. & privib.* lib. 1. cap. 13. n. 62. *utq. ad num.* 73. ubi graviter inprimis in rapacitatem cauponum invehitur; nec non in *tract. de jurib. Civit. Imperial.* lib. 5. cap. 20. *num.* 23. & seqq. ad ipsos Principes, terrarum Dominos, & ipsiusmet DEL in illis Vicariis, pro

quib.

quibus notoria pietatis & iustitiæ præsumptio militat, juxta ea, quæ exhibet Dn. Præses, *consil. 30. num. 183. & 19.* hincque alia planè omnia, quæ ulla consimilis improbitatis, quòd ipsi cum suis colludant aut cocant, prædonibus faveant, vel eosdem planè foveant, præsumptio pugnat, salva tanto fastigio debita veneratione, imò tot nostri Juris, Divini & humani, effatis illatis, portigere licuerit? Ex quo ità in simili Dn. Laurerbach: Nec, inquit, illud, quòd improbitatis Cauponum, Nautarum, & Stabulariorum reprimenda gratia est introductum, ad alios, **etiam honestissimos, & primi ordinis, Cives** (Quantò igitur minus ad ipsi sumet Principem?) nobis erit extendendum, *d. 17. act. 1b. 23. pag. 29.* Nam quis etiam hoc nesciat, quòd, quando Lex plura conjunctim requirit, non satis sit, unum alterumve adesse; sed oporteat, **ut omnia conjunctim concurrant?** ex comunibus DDrum, ad §. 11. *Inst. de her. instit.* Igitur etiam in proposito non satis est, Principem videri promittere, res in publicas aedes postarum illatas incolumes fore, cum deficiat hæc altera, eademque principalis, causa impellens, quòd Princeps tam gravi Legis præsumptioni de consortio cum suis subiaceat vel minimè. Et quis, tertio, sustineat, quòd, si Princeps à se constituti vel electi postarum magistri, ejusdemve ministrorum, malos mores ignoraverit, talemque magistrum bonæ frugis futurum probabiliter crediderit, & ut hujus sui voti atque scopi compos fieret, gravissimo jurisjurandi nexu cum sibi devinverit; ille verò deinceps cum illis, qui postea res suas committunt, perfidè ageret, & vel ipse perse, vel per suos ministros, multa damna inferret, Princeps, talis nequitia nullatenus participet, ulterius teneatur, quàm ut damnum perpeffis Principali sua autoritate afflatur, quòd per jurus talis nebulo, quoad potest, ex suis facultatibus satisfaciat, & si illa non sufficiant, quòd non habet in arc, cum in suo corpore luere adigat? Neque enim tali Principi quicquam potest imputari, qui futuram ejusmodi postarum magistri, ejusdemve ministrorum subsequentem malitiam divinare non potuit. Et ab omni æquitate illorum sententia aliena videtur, qui omnia ministrorum atque officialium maleficia & crimina ipsi Principi imputant. Sanè enim si hoc adstruere vellemus, sequeretur, quòd Principes longè durius & fortius, quàm omnes privati patres familias, atque domini, obligentur, qui de facto famulorum & ancillarum, si in illis eligendis, & in suam familiam recipiendis, nullius culpæ convinci valeant, venentur haucquaquam, licet illi in partibus famulitii sibi commissi deliquerint; juxta ea, quæ latè ex DDb. & LLb. firmat excellentiss. Dn. Præses, *cons. 28. num. 243. & 199.* Et quis adeò in Principem injurius fuerit, ut adstruere audeat, quòd, si Princeps in provinciam aliquos mittat, eosque pro-

batos, & de nullo vel furto, rapina, vel simili malicia suspectos, qui eandem à rapinis & depraedationibus securam præstent; illi verò, viatorum præsidio missi, ipsi furta & rapinas committere audeant, Princeps etiam ad talis damni reparationem, ut nonnulli contendunt, de Jure teneatur? Quibus optimè & Dn. Strykiò occurritur, qui Principem non ultrà, in ejusmodi casti, teneri decedit, quàm ut ità delinquentes raptores & fures debitis pœnis afficiat; in elegantiori Dissert. de oblig. Principis ex factis ministris, cap. 3. n. 74. Et seqq. ubi tamen, quæ præmittit in casu converso, si vel Princeps ab initio hujusmodi nebulones sciens prudens receperit, vel, cum multæ jam querelæ adversus illorum perfidiam moverentur, illos tamen in officio, cum periculo quorumvis aliorum, toleraverit, ipse utique ad plenam damni reparationem obstrictus censendus sit, dicto cap. 2. num. 77. cui verissima, non minus admittere possumus. Et cum denique nemo quisquam actione contra alterum in judicio experiri queat, quàm si eam in rem, de qua agere vult, vel Civili, vel Prætorio Jure actio prodita sit, ità nempe, ut actio contra aliquem proposita rem certam contineat, quam, eadem mediante, nobis persequi liceat, princip. in verbis: *Alicujus rei solvenda. Inst. de oblig. juncto §. 1. ibi: Persequendi in judicio, quod nobis debetur. Inst. de actione.* Neque enim sine actione experiri potest quisquam, aut à suo adversario aliquid conloqui. *L. 6. §. ult. in verbis: Quoniam conveniendi eos judicio facultatem non habuit, qui nullam actionem intendere potuit. ff. de negot. gest. L. 14. §. fin. in verbis: Non sibi occurrere legitimam actionem, quæ experiri possint. ff. de præscr. verb.* Neque ulla nobis actio competere potest sine Legis indultu atq; autoritate. Christoph. Phil. Richter, part. 3. Dec. 138. n. 52. Eguinar. Baro, de divid. & individ. oblig. lib. 3. cap. 2. n. 8. B. Dn. Frommann, in Dissert. int. act. nativ. & dativ. th. 17. Hoc verò, quòd saltem adversus Magistrum officiorum, vel Præf. Prætorio (Quanto igitur minus contra Dominum territorii?) de recepto directà vel utili actione agere integrum esse debeat, nec usquam in libris nostri Juris relatum, nec à quoquam approbatum, vel in Foro receptum sit, quare isti singulari & novæ sententiæ assurgere non possumus, arg. *L. 1. de Senator. & per ea, quæ in simili opero fuis statumina: Henricus Bocerus, in tract. de regalib. cap. 2. num. 157. Et seqq.*

§. XVIII.

Neque multum negotiū facessere arbitramur, quæ istius singularis ententiæ patroni, ut retulimus, adserunt. Quantum enim ad illud, quòd, dum talis Princeps postarum magistrum, in suo territorio, ipse constituit, ipse, omnium res in ades istius magistrū illatas salvas fore, recipere, ipsi quæ publicam securitatē promittere videatur, & proinde non minus, quàm

navis exercitor, ex qs. contractu, de recepto teneatur, hoc totum *κρίσις μόνον* in substrato constituit. Utrum ipsi stabularii, caupones, & nauta, ex quasi contractu, ad restituenda recepta teneantur? & annon potius adversus ipsos, in Edicto Prætoris, singulariter proposita Actio de recepto pro planè dativâ haberi debeat? tantis difficultatibus exactissimi iudicii Jcto, Lauterbachio, visû fuit, ut adhuc satis dubius substituisse videatur, utri sententiæ subscribere debeat? dictâ *tract. th. 19. § 199.* Si ergo hæc actio pro dativâ habenda, sub quo igitur præsidio eandè à nautis, stabulariis, & cauponibus, contra quos illam Prætor singulariter dedisset, ad ipsos supremos terrarum Dominos nobis fas sit porrigere, contra illam constantem Interpretum Regulam, quòd, cum omnes ejusmodi actiones dativæ sint extraordinarium Legis auxilium; per *L. 8. Cod. ad exhib.* capropter in casibus, in quibus Lex deficit, nec utilis talis actio cuiquam adstrui debeat; jx. textum expressum, in *L. 64. §. pen. sol. matr.* quam illustrat B. Dn. Frommannus, *d. th. 17. §. 2. ab. 199.* Si verò hæc actio pro nativâ habenda, quæ ex quasi contractu proficitur, prout, præter tot alios, B. Dn. Lauterbachio laudatos, docet etiam Rebuffus, ad *Const. reg. Gall. tract. de hospitib. pag. 408.* in verbis: *Sed quasi contrahere videntur cum peregrinis, apponendo signum patens, & promittere eis factio videntur* &c. Tabor, *Rac. crim. 7. th. 18.* Gosvvin, ab Esbach, ad *Cz. p. 2. C. 20. D. 9.* Hilliger, in *Don. enucl. lib. 15. cap. 43. lit. D.* Hopp, ad *5. 3. 7. de O. ex quasi del. vers. Differt autem.* Eckolt, ad *tit. nauta, caup. stab. §. 3.* Simon van Leeuwen, *Cens. Belg. part. 1. lib. 5. cap. 30. n. 3.* Joh. Loccen, *de jure marit. lib. 3. cap. 9. §. 3.* Petr. Gudelin, *de f. noviss. lib. 3. cap. 10. vers. fmilis.* tamen illa ne sic quidem contra Dominum territorii, propter factum postarum magistris, vel ministri, dici poterit fundata, quem enim hoc fugiat, quòd obligatio ex quasi contractu non aliter, quàm Legis autoritate & beneficio introducatur, cum ad illum formandum vel à Legibus fictus, vel ad minimum præsumptus requiratur consensus? Herm. Vultè jus, ad *prin. Inst. de obl. qua ex qs. contr. nasc.* Dn. Lauterbach, in *Disp. de contractib. in genere, th. 12.* Quòd autem nec Fictio, sine Legis expressa & specifica litera, neque etiam in Principe usque adeò onerosæ, ad quodcunque damnum posita utentibus refundendum, obligationis Præsumptio temerè admitrenda sit, elucescit ex iis, quæ tradit Anton. Dadinus. Alteserra, *de fiction. jur. passim.* ex Felino & Baldo, Mantica, *de T. & A. C. lib. 13. tit. 46. n. 5.* cum Menoch, *Da. Præles, vol. 1. cons. 11. n. 149.* Henr. Bocerus, *de regal. cap. 2. n. 150. vers. Similiter nec ex qs. contractu.* Et quis unquam adeò de Principe contemptum quemquam loqui audiverit, quòd ille regale postarum

rum jus, æquè ac stabularii, caupones, & nautæ vilissimam cauponam, abjectissimum stabulum, vel navem exercent, sui lucri quæsiu. **ve quosidiani causâ** pariformiter exercent? id quod tamen in illis exercitoribus principaliter Prætor confidit eravit; *L. 1. princ. cum §§. 99. ff. N.C. stabul.* sic, ut regulam inde formet B. Lauterbachius, quod illi omnes, in quibus hujusmodi professio cessat, & hinc veniens suspicio, quæ Prætoris Edicto præcipuam causam dedit, ibi etiam Actio de recepto deficiat. *d. tr. alt. lib. 23.* Secundò; si Princeps, hoc regale in suis ditionibus exercens, plenam, postea utentibus, de rebus magistro postarum commissis, vel ipsiis, vel aliis, ad quos illæ mittuntur, in loco designato restituendis, securitatem promittere videtur, tunc ille, secundum infinitam Edicti hujus ordinationem, ad rerum in ædes postarum illatarum restitutionem, non saltem tunc, si illæ ab ipso postarum magistro, & quorum prætereà operâ hic utitur, dolose intervertæ; sed & tunc de recepto, seu ex quasi contractu, efficaciter tenebitur, si ab aliis Viatoribus, vel in ædes postarum suas, aut aliorum res, aut literas inferentibus, vel à proprio viatoris, quem secum fert, famulo, & sic porro res illæ factæ fuerint surreptæ, aut litere amissæ; ut in nautis, cauponibus, & stabulariis (extra unicum casum) expediti juris esse, ex specificis verbis *Legis 1. §. fin. L. 2. & L. 3. princ. ff. nautæ, caupon. & stabular.* monstrat Dn. Lauterbach, *d. tr. alt. lib. 41. & 42. eo* quod illi adversus quoscunq; custodiam rerum receptisse censentur. Bachovius, ad primam partem *tr. lib. 4. tit. ult. ad d. L. 1. n. 9. ff. de i. pag. 130.* Non obstitit *L. 6. §. 7. ff. nautæ & c.* ad quam videtis Brunemannum *n. 5.* & Paul. Bushium, *subtil. jur. lib. 4. cap. 2.* Quod si, 3to, illud obvertere velis, quod Princeps quidem actione de recepto; verum tamen ob solum postarum magistri, ejusdemque ministrorum factum, pulsari valeat, jam edictum Prætoris, etiam quoad ipsam actionem de recepto, præcipuam partem, & hoc quidem sine Lege, sine qua nihil temere definiendum, nobis, pro cerebrinæ æquitatis arbitrio, lacerare, mutilare & mutare licere, admittere cogimur. Imò quia hujus novæ sententiæ patronus non solum ista omnia; seu indubia, adstruit; sed & planè in hanc generalitatem delabitur, quod Princeps, regale postarum exercens, omne damnum à quovis, ut formalia ejus habent, extraneo prædone, tam Personis, quàm rebus viatorum illatum, ex Edicto contra nautas & ceteros proposito, rescire teneatur, quis non, 4to, nobis ipsum, graviorem in hoc, quàm ipsorum nautarum, Principis obligationem prestandam pronunciet, quod, secundum effectum hujus genera-

tra-

litatem, Principi ne quidem aduersus violentiam, postarum ministro, solitarie incedenti, etiam ab unico Prædone illatam, aliqua compacta exceptio licet illa non in proprio ipsiusmet Principis jus postarum exercentis; sed finitimo territorio, probetur illata; in cuiusmodi tamen casu ipsis nautis, cauponibus, & stabulariis exceptionem profuturam haud obscure determinat *L. 3. §. 3. ff. N. C. & Stabular.* Et quis tantam libertatem in Edicti Prætorii extensione sibi ausit adserere, ut, si etiam **Personæ** Viatoris, vel vectoris, ab ipsis cauponis, vel nautæ familiâ, verbalis aut realis inferatur in iuria, illos nempe pulsando, verberando, vulnerando, etiam ob talia, & alia Delicta, contra nautas & caupones detur actio in factum? Alia omnia in casu, ubi famulus cauponis viatorem vulneravit, quod videlicet caupo ad expensas in chirurgum & pharmaca factas haudquaquam teneatur, definiit Johannes de Anania, *consil. 2.* & ad illum Bologninus, in *additione* Claud. Bertazzolius, in *addis. ad Patris Bartholomæi consil. 68. vol. 2. lit. a.* Jafor, ad *L. 1. col. 3. Cod. de serv. fugitiv.* Müller, ad *Struv. exerc. ad p. 8. th. 115. lit. B.* Dn. Lauterbach, in *tract. synops. de naut. caupon. & Stabular. th. 85.* excellentiis. Dn. D. Majer, Patr. & Præc. meus ætatem colendissimus, in *commentar. ad §. fin. pag. 913. I. de obl. qua quasi ex del. nasc.* Joach. Hoppius, ad *eund. §. ad verba: De dolo.* ubi optimis hoc assertum rationibus stabiliunt. Benè quidem meminimus, quod, si famulus eiusmodi viatorem vel vectorem, **in ipsa caupona, aut navi** vulneraverit, tunc Edicto Prætoris etiam hætenus locum parere contendat Andr. Alciatus, in *suo tract. de presumpt. Reg. 3. pres. 40. n. 6.* Pro qua etiam sententia militare videtur generalitas dicti §. ultimi, in verbis: **De dolo aut furto.** *Inst. d. tit. de Obl. qua quasi ex del. nasc.* Sed quod istum §. ex *L. 5. §. fin. ff. de obl. & act.* ceu in dubio ejus fonte, declarare oporteat, restitissimè advertit E. Dn. Lauterbach, & cum illo laudatus Dn. D. Majer, & Dn. Hoppius. Ex quo etiam in *d. §. ult.* pro vocabulo, **Dolo**, haud pauci Interpp. vocabulum, **Damno**, quò tùm in *d. L. 5. §. ult. de O. & A. tùm & in L. 5. §. ult. & rot. 111. N. C. & Stabular.* Leges nostræ utuntur, surrogare non dubitant; ut in primis videre est, post Contium, Cujac. Hotomann. Russardum, apud Bachovium, ad *primam part. Pandect. pag. 1301. in fin.* Quò igitur colore ex secunda vel prima Edicti parte, etiam propter delicta aduersus **Personas** viatorum commissa, ob quæ ipsi caupones, stabularii, & nautæ conveniri non possunt, nihilominus contra Principem actionem propugnabimus? Quintò, cum illa princeps causa movens seu impellens, quæ in nautis, cauponibus, & stabulariis huic edicto locum peperit

perit, frequentissima videlicet illorum malitia, rapacitas, collusio cum prædonibus & furibus, in sacratissimâ Principis personâ omnimodò cesset, quantâ igitur audacia atque temeritate hanc, tantummodò **certarum**, de fraude & furto **singulariter suspectarum**, personarum intuitu atque odio, à Prætorè introductam actionem, contra Principem, horum purum, tamen porrigeremus? Ait Prætor: Nisi itâ statutum esset, ut ipsius edicto saluberrimè cavetur, materiam nautis & cauponibus datum iri, cum furibus contra eos, quos recipiunt, coeundi; cum ne nunc quidem talibus fraudibus abstineant, interprete Ulpiano, in *L. i. §. i. ff. nau. & caup. Et stab.* Qui verò hanc providam, contra nautas, & cæteros, sollicitudinem etiam quoad Principes, postas in suis terris influentes, necessariam dixerit, is profectò justissimam quorumvi; bonorum in vectivâ merebitur. Et si, 6tò, Princeps **quosvis alios Officiales**, ratione probitatis, & circa Principales (ut loquitur Imp. in *proem. Instit. §. 3.*) iussiones eorumq; multis experimentis, rerumque argumentis probatæ fidei, satis jam exploratos, & præterea corporalis juris jurandi religione obstrictos constituat; illi verò deinceps nihilominus in suo officio delinquant, & vel subditis, vel forensibus multum damni caufentur, quis Principem ad talia læsis resarcienda obligatum pronunciet? Hòc admisso brevi fore, ut ad talia pensanda nec omnia Reipublicæ bona sufficerent, verissimè scribit Dn. Sam. Stryke, de *oblig. Princ. ex facto ministri*, cap. 3. n. 61. Et 99. Quò igitur colore in magistro postarum, & ipso juratò Principis officiali, diversum dicemus? Nempe Princeps Principalis sui muneris partibus ex affe satisfacit, si non solum virum spectatae probitatis, & à rapacitatis, vel si mavis avaritiæ, omnium sub sole vitiorum radices, opprobrio alienum publicarum postarum magisterio præficiat; verùm etiam **sacramenti**, nexûs omnium sanctissimi, religione devinctat: Id quod cum inter nautas, stabularios, caupones, & postarum magistræ ac submagistros valde considerabilem differentiam constituat, quare etiam ex hóc argumentum à diversis non concludere elucefcit; jx. regulam *L. ult. de calumn.*

§. XIX.

Octavò, si Princeps omninò ex hoc edicto tenetur, an eundem, si ab illis, quorum operâ postæ expediendæ, ipso nempe magistro, vel ejus familia, vel in ædibus postarum, noch ehe die *Eachen aus dem Posthaus* abgehen, vel in medio cursu, furtum fuerit factum, vel injuria damnum datum, illum etiam ex secunda edicti parte damnabimus in duplum? Sanè quidem, si verum est, quòd Prætoris edictum etiam Principem complectatur jus postarum exercentem. At qui hoc nemo hactenus

inactenus vel in questionem vocare sustinuit. Igitur vel saluberrimum il-
 lud Edictum in partes scindere, & priorē ejus partē in Principe admittē-
 tere, & alteram rejicere, vel hanc quoque injuniam innocenti planē Prin-
 cipi impingere oportet, quōd, quamvis Princeps non itā, ut navis, caupo-
 na, vel stabuli privatus exercitor tale rerum & hominum, suis oculis con-
 stanter expositum, receptaculum, ipse animo & corpore præsens observare,
 itā etiam ille, ubi vis locorum, postarum magistrum & ministros similiter
 confringere valeat, Ipse nihilominus ex 2da Edicti parte, si credimus Tabo-
 ri, & Domino Lauterbachio, de *N. C. & stabul. th. tit. in fin.* etiam Hodie,
 in duplum damnari valeat; cū tamen **nec ipsos postarum Praefectos**
 huic poenali actioni subicere audeat Dn. Stryke, de *actiō. forens. investig.*
S. 1. membro 9. §. 37. Aded facilis est in plures errores lapsus, ubi semel
 à regia veritatis desceſsimus. Et miramur, quōd, Nond, singularis & novae
 istius sententiae autores & fautores non etiam Ipsum Sacratissimum Caesarem,
 sive Summum, ut loquitur Const. Imp. Pol. Anno 1712. Colon. promulgata,
 sic. non ven Notarion. Imperii Principem, inter cujus Reservata hoc regale
 postarum communissimè referunt: Stammer, de *reserv. Imper. §. 48.*
n. 1. Linnaeus, *J. P. lib. 2. cap. 9. n. 13.* cum quibus jungenda, quae tradit Me-
 vius, *part. 1. Dec. 102. per integr.* Dn. Textor, de *jure Publ. tit. 4. n. 343.*
 & *§. Sincer. German. à Lapide, in Mercur. German. pag. 61. & §. Dn.*
de Rhez. Inst. J. Publ. lib. 2. tit. 20. §. 2 & 3. Burgoldens. in *Notit. rer. Imper.*
part. 3. D. 12. §. 3. Addat. Capitul. Leopoldina, *art. 37.* eidem actioni non pro-
 nuntiant obnoxium, cum & ipse supremus, per rotum Imperium, postarum
 Magister, nimirum Celsissimus Dn. Princeps de Taxis, & omnes ab illo con-
 stituti & penduli postarum magistrū, eorumque subministri, partim, nempe
 quoad hujus Regalis exercitiū, jure Feudi concessum, cujus etiam beneficiō
 Ille omnia hinc fluentia commoda consequitur; Ziegler, de *jur. Majest. lib.*
2. cap. 18. §. 27. Perez, ad *tit. Cod. de cursu publ. n. 13.* ab ipso Caesare immediatè,
 partim verò, nempe illi, qui huic ipsi exercitio subalternis quaequale mini-
 sterium praebent, mediatè ab Eodem Augustissimo Imperii Capite depende-
 ant. Equid enim inter Caesarem & reliquos Principes, illum universales,
 per rotum Imperium, & hos particulares, per suum Ducatum vel Electora-
 tum, postas constituentes, quoad istum articulum, differentiae intercedat?
 Videat, omnino, post plures, quos laudat, excellentis, Dn. D. Schweder,
Part. Praec. & Hospes meus perpetim venerandus, introduc. in Jus Publ.
part. special. S. 1. n. 18. §. 7. & §. 9. Decinò quōd ipsa basis hujus novae sententiae,
 quōd etiam ipsi postarum magistrū de recepto teneantur, valdè lubrica atq;
 anceps sit, & dehinc tantae molis singularis sententiae ei nequeat supertrui,

E.

pro-

propechiè in alia Disquisitione paulo plenius demonstrabitur. Et quòd demiq;
undecimò, etiam illud, quòd in omnibus negotiis ultrò susceptis, sum-
mi gradùs diligentiam, eidemve oppositam levissimam culpam,
præstare oporteat, non catholicum sit, ostendit exemplum tùm ultronei
negotiorum gestoris, ix. L. 11. ff. C. L. 20. Cod. de neg. gest. & tradd. Fran-
kii, exera. Justin. 11. Q. 7. D. Lauterbachii, in Coll. 7. 11. de N. G. 16. §. 199.
tùm artificum & opificum, quos non tam ex eo, quòd suas operas ultrò lo-
cent & offerant, quàm ex eo, quòd aliquid, seu artifices, vel opifices, faciendũ
conducant, ad culpam levissimam obstrictos pronunciat Lex 13. §. 5. L. 25. §. 7.
& ipsa Lex 9. §. pen. in verbis: *Quippe ut artifex conduxit. ff. locat. Conferat.*
Dn. Lauterbach, in tract. synopt. c. jusd. tit. §. 11. n. 8. Voetius, cod. tit. §. 30. Dn.
Præses, de jure aurig. cir. ca contr. th. 21. in fin. Actolinus, Resol. Jur. 64. n. 36.
Wegen, de locat. conduci. cap. 6. n. 54. Hahn, ad vel. tit. loc. cond. n. 14. Vide-
tur Bachov. ad Treutl. vol. 1. D. 29. th. 6. lit. E. circa fin. tùm & depositarii, qui
& ipse ex ultroneâ suâ oblatione non ad summam; sed tantùm mediũ gradùs
diligentiæ, vel ad minimum non promiscuè ad summam obstringitur; non
obstante L. 1. §. 35. ff. de pos. quæ non adeò difficilens ex L. 13. §. 7. ff. de pign.
act. & doctrina Lauterbachii, in tr. syn. tit. cõm. §. 14. n. 1. apit illustratio-
nem. Addat. Cap. 2. §. de depos. Jus Prov. würtemb. part. 2. tit. 3. §. 1. man-
dabet. Dn. Lauterb. ad tit. depos. §. 11. n. 5. Brunnem. ad d. L. 1. n. 22. C. 23. ff. de-
pos. Dn. Stryk. in annotam. ad Schüz. tit. depos. verb. obstrulerit. Molina, de f.
C. 7. Disp. 527. n. 5. Trentacinq. var. resoll. lib. 3. tit. de depos. Resol. 2. n. 8.
solidissimè Mantica, de T. C. A. C. lib. 10. tit. 9. n. 14. C. 199. Addat. Ba. hov.
d. lit. E. in fin. ubi pariter dicit, hoc, quòd operam quasi offerens etiam
de levissima culpa teneatur, non perpetuum esse, per L. 3. §. 1. N. C. C. stab. Et
hanc ipsam sententiã, quòd videlicet Princeps non petindè ut nautæ, caupo-
nes & stabularii, obligetur; sed, ut quemlibet alium Officialem, ita etiam
constitutum postarum magistrum, ab illo læsis exhibendo, liberetur, secus ac
juris est in cauponibus, nautis, & stabulariis, magnis animis addibus comũ-
nissimè approbari, ex Marco Romano, Bonacolla, Papæ, Stammio, statu-
minat Dn. Mylerus ab Ehrenbach, in hyparchol. cap. 10. §. 21. Jacob. Sbroz-
zi, de potest. vicar. lib. 3. Q. 30. n. 6. Marius Giurba, cons. crim. 30. per integr. &
passim Alii.

§. XIX.

Restat ergò, quòd Princeps etiam ob furtum à se constituti postarum
magistri, ejusdemve ministrorum, actione de recepto teneatur vel minimè.
Planè si Princeps, cui haud dubiè incumbit, ut ad publica ministeria ad-
hibeat viros idoneos & probos, Dn. Samuel Pufendorf. de f. N. C. G. lib.
7. cap. 9. §. 9. vel sciens prudens, vel per culpam electionem, si-
ne

ne præv. à videlicet exploratione, cuius fidei, vite, atque morum innocentie illi sint, quibus curam publicarum postarum demandat, jungat. *L. ult. §. 4. ff. nauis. C. stabul. rapacem nebulonem illis præficiat*, vel, ex quo de illius improbitate atque perfidia jam plures ad ipsum querelæ perlatæ, illum tamen in hoc suo officio toleret, tunc quòd Princeps non quidem actioni de recepto; bene tamen actioni in factum subiaceat, ad hoc nempe, ut damnnum, non sine ipsius culpa illatum, illud passis restituar, ex illa generali nostri Justiniani definitione in *§. fin. de L. Aquil. & L. 11. ff. de præser. verb. & in fact. action.* passim definiunt. Videantur DDres, ad *dd. exx. Perezius, ad tit. Cod. de L. Aquil. num. 16. Tiraquell. tract. de nobilit. cap. 37. num. 134.* ubi optimum ex Tullii IV. Verina locum adducit, & qui hanc regulam nominatim in Principe, e jusque ministris & officialibus, plena manu, & per plurima exempla cundo, ex Lbbus & DDb, quos adducit, illustrat, Marius Giurba, *consil. 36. num. 40. & 599.* Dn. Strykius, *d. Diss. de oblig. Princ. ex factoministr. i. cap. 3. n. 71. cum 599.* Prosp. Fatinac, *Q. crim. 24. n. 60. & 599.* Coelius Bichus, in *Decr. Rotæ Rom. Dec. 202. n. 7.* Hæc amplius quòd Principes non solum à postarum magistris, & illis, quorum operâ hi utuntur, in dd. terminis; verum etiam à raptoribus, in publica via, per ipsorum territoria iter facientibus illata damna restitueantur, eademq; de causâ actione in factum, non ex quasi contractu; verum potius ex delicto proficente pulsari valeant, idque non solum in casu, quò iter facientes specialem ab illis impetrarunt conductum; sed & extra hos terminos, communior Interpr. definitio est. *Gail. lib. 2. O. 64. n. 6.* in verbis: *Dominus territorii ex quasi delicto tenetur.* Dn. Ercel, von der Lande's Jurist. Oberbothmässigkeit, *pag. 154.* ibi: *Dann solchereley obligation entspringet ex quasi delicto, oder gleichsam auß einem Verbrechen &c.* Matth. Stephani, *de jurisd. lib. 2. pari. 1. cap. 7. n. 405. & 59.* Maul. *de iure conduc. tit. 9.* Petr. Ant. de Petra, *de Pp potest. cap. 8. n. 39.* Petr. de Andro, *de Imp. Rom. lib. 2. cap. 18. ibique in addit. Marq. Freherus. Tabor, de hepophor. cap. 4. n. 6.* Joh. Harpprecht, *ad §. 2. §. vi honor. rapt.* ubi omnes Rationes sollicitè conquirit, & quales actiones contra dominum territorii hic competat? tubnecht, *n. 4. & 59.* post plures *Wurmser. exerc. Jur. publ. 6. Q. 22.* Myler, *de Princip. Imp. cap. 59. n. 5.* Klock, *de exar. lib. 1. cap. 76. n. 4.* Udalt, *Z. hus, vol. 1. cons. 14. & 59.* Mynling, *C. 5. O. 70.* Dn. Fritsch, in *synloge tract. Jur. publ. & priv. 11. de Vus publ. cap. 12. n. 23.* post plures, *Roenthal, de feud. cap. 5. concl. 22.* Knipschild, *de Civit. Imper. lib. 2. cap. 5. n. 146. & seq.* Strauch, *Diss. exoter. 11. aphor. 2.* Et tamen haud pauci ad solum casum impetrati conductus hoc ipsum restringant, per *Rec. Imp. de An. 1559. §. Damit dann die Obrigkeit. 34. vers. Wosern* (cui particula passim hanc sententiam su-

perstruunt.) von Churfürsten/ Fürsten/ Ständen/ oder einziger Obrigkeit/ jemand Glait gegeben. Bocer. de regal. d. cap. 2. n. 159. in fin. Kaichen, de Saxon. non provoc. jure, verb. Ducum. cap. 5. num. 185. Arumæ. de comit. cap. 5. n. 58. & 59. Speidel, in Spec. vocab. Glait. & præpimis Carpov. Q. crim. 91. n. 61. & 599. tamen etiam ad laudatum Imper. Recessum, cum cæteris dubiis, jampridem respondit, præ cæteris, Dietericus, ad A. B. tit. 1. §. quisquis. Addat. prolixè de hoc puncto commentatus B. Dn. Antec. Linck. in Diss. de jure condùcendi, à §. 58. usque ad 62. & nova Dn. Gothofr. Christiani Leiseri sententia, in tract. de præd. von Landgüthern. lib. 3. cap. 26. n. 102. & 599. Sed cum iste articulus huc propriè non pertineat, quare ista tantum propter affinitatem retulisse sufficiat. Adde Dn. Lauterbachium, in compend. Schüz. tit. de publican. in fin. ibique in not. Dn. Strykium.

SPICILEGIUM

Ad Tract. de Aurigarum delictis pertinens.

§. I.

De Auriga seu Rhedario honesta matrona, quam, Domino juvenc, rheda domum vehebat, pudicitiam attentante.

Cum honesta quædam Fœmina Ao. 1667. Amicam recenter ex regno Lusitaniz in Hispaniam reducem ferè indies inviseret, ad terram usq; noctè in ædibus ejus comorando, eandemque ad suos carruca revchendam amicæ Maritus domestico suo auriga mandasset, factum unâ ex hybernis ejus temporis noctibus, ut auriga cortinis, contra imbrium violentiâ, mote solito occultis, & matronæ illius habitaculo prætervectò, eandem ad ultima in oppido domûs, ab illius habitaculo non longè distant, septa abduceret, ibidemq; cartucam, selestam cura illa expleturus libidinem, ingressus fuerit. Cùmque illa non saltem totis viribus resisteret; sed & causam attentati flagitiî rogigaret, & audax nebulo, se nullum ab ipsa, pro officio hætenus, in illâ quotidie domum vehendâ, eous que exhibito, accepisse donarium, solitariè allegaret, hóc insuper habitò, quòd ipsa præsentem ei nummum offerret, & præterea vestem eidem promitteret, ipse tamen meditatam facinus exequi allaborabat. Excitatio verò magnò ab illa clamore, in hoc ipso conatu, solutis jam caligis, per satellitem Curiz & duos milites Prætorianos deprehensus cum omnia ingenue confiteretur, Aula Regia in varias, circa pœnam infligendam, sententias abiit. Plures namque pœnam mortis adventus illum, seu *Vis publicæ reum*, decernendam putabant; per rx. in L. 29. §. ult. ad L. Jul. de adult. juncta L. 5. §. ult. ff. ad L. Jul. de vi publ. & tradd. Deciant, in tract. crimin. lib. 2. cap. 7. num. 6. & 599. Ludov. Pegue-

Pegueræ, Dec. 7. num. 6. Anton. Fabri, in *Cod. Sab. lib. 9. tit. 7. Def. 3. sic*
not. num. 7. Maria Giurbæ, *consil. crimin. 37. num. 9. & 11.* Anton. Matthæi,
 in *tract. de crimin. ad lib. n. 48. tit. 3. cap. 5. n. 8.* Cum quorum doctrina
 quod etiam consonet Lex Hispaniarum, ex ejusdem Juris textibus & DDibus
 ostendit Laurentius Matthæi & Sanz. in *egregio tract. de re crimin. con-*
trov. 55. num. 4. Et ut plura facinora sub uno violentiæ crimine conti-
 neri verissimè pronuntiat Imp. Constantinus in *L. 6. Cod. ad L. Jul. de vi publ.*
ita alii urgebant, quod auriga ille etiam in criminis Raptus reatum incidit,
quod & ipsum pœnam gladii post se trahere constat ex L. 5. §. fin. ff. ad L.
Jul. de vi publ. L. un. §. fin. autem. in fin. Cod. de raptu virgin. Raptum au-
 tem ex eo stabile conabantur, quia Reus violentiam translationem de lo-
 co in locum, libidinis causa, eo ipso, commiserit, dum Fornicium ad pro-
 prium habitaculum transvehendam ad alium devium in oppido locum do-
 lose transuleit, non solum horum nesciam, verum etiam invitiam, & ut
 dictum, expertisæ libidinis causa: quod ad raptum fundandum videbatur
 sufficiens, etiam si libido non esset expleta & per deducta Deciani. *d. cap. 7.*
n. 7. & 33. Farinac. *Q. crim. 145. n. 110. 196. & 209.* Matthæi, *ad d. lib. 48.*
tit. 4. cap. 2. n. 6. Carpozovii, *Q. crim. 40. n. 21.* Etiam Regio Hispanorum
 Jure; ut ex xxx. & autoribus porro benè demonstrat laudatus Sanzius, *d.*
controv. 55. num. 8. Addebatur, quod, zud, Matriona, violentum hoc ten-
 tamen perpessa, in connubio viveret, & dehinc quoque crimen Adulterii
 concurreret; quod ex se capitale, tum de Jure Romano, *L. 30. Cod. de ad-*
ult. tum & Hispaniarum; prout ex Azevedo, Gomezio, Montalvo, & Pe-
 rezio ostendit Anton. de Padilla, *ad L. Transgigere. 18. n. 17. Cod. de tran-*
saçt. Salazar, *de usu & consuetud. Civ. cap. 5. n. 99.* Vela, *de delict. part. 1.*
cap. 1. n. 28. prolixè laudatus Matthæi & Sanz. *controv. 50. num. 18. & 99.*
 Et cum crimen hoc, per adjunctum delictum raptus, notabiliter aggravetur;
L. un. §. 1. ibi: Quæ multo magis contra eos obinere sancimus, qui nuptas mu-
lieres ausi sunt rapere, quia duplici tenentur crimine, nam Adulterii scilicet
quàm Rapina, & oportet acerbius adulterii crimen ex hac adjectione
puniti. *Cod. de raptu virgin.* tum & qd, matrona hanc nequitiam perpes-
 sa aquali cum Domino scelesti aurigæ esset conditronis, & arctissima cum
 illo amicitia nexu juncta, & præterea speciali ejus fidei commissa, quare non
 dubitabant hujus severioris sententiæ patroni, quod isto respectu acerbior
 pœna decerni deberet, tum ex eo, quod gravius & enormius ab illo, cujus
 fidei fœmina inprimis ab Hero ipsius committitur, perpetratur delictum,
 tum & maximè ex eo, quod nequitia aurigarum quotidie augeatur, & quod
 idè res pessimi & perniciosissimi exempli foret, si ejusmodi carrucarii seu
 rheda-

rheadarii & vectores, quorum fidei indices nobilissima Matrona, honesta
 Vidua, atque Virgines committuntur, a celesta huiusmodi proccacitate, ex-
 emplaribus supplicii, non abiter. erentur. Sed ut maxime speciosa haec vi-
 deri poterint, tamen mitior sententia pro dictanda tantum poena extraor-
 dinaria haud immerito praevuluit, tum ex illo generali, universi orbis moribus
 approbato, axioma, quod, tamen si conatus ad actum proximum perductus
 fuerit; tamen non ordinaria; sed, per regulam, dumtaxat extraordinaria poena
 obineat, per latissime firmata a Dn. Praeside, in *Differ. Jur. Comm. & March.*
Badens. pag. 254. & seqq. tum, addo, ex hoc, quod in specie crimen Raptus vix
 aliter poenae ultimi supplicii locum conciliet, quam si raptor a se raptam
 carnaliter cognoverit; prout contra generalem Anton. Perezii, ad *tit. Cod.*
de raptu virg. n. 9. Carpov. *Q. crimin. 40. n. 27.* Franzkii, ad *§. 3. n. 16. §.*
de publ. iudic. traditionem, in primis per *xx. in d. L. un.* verbis: *Maxime*
cum virginitas, vel castitas corrupta restitui non possit. Cod. d. r. bene fir-
 mat, post Rebuffum, Ludovic. Gabriel. Nevizan. Fontanell. & alios, lau-
 datus Sanz. *d. controv. 55. n. 16. & seqq.* ubi gravem in Regio Hispaniarum
 Jure, quoad talem conatum in crimine raptus, obviam antinomiam erudi-
 te considerat. Joh. Harpprecht. ad *d. §. 3. n. 30. §. d. tit.* ubi scribit, hoc
 communius receptum esse. Marthi. Stephani, ad *Ordinat. Carolin. art. 118.*
 post Cœpoll. & Joh. de Anania, Anton. Tessauros, *Decis. 217. n. 1.* ubi di-
 cit, ab hac vera & mitiore sententia, quam semper Senatus Pedemontanus
 in ferendis sententiis secutus fuerit, non debere recedi. Arismin. Tapat. in
comp. Dec. tit. 312. n. 3. cum Angelo, Boerio & Bonifacio, Ludov. Gilhaufen,
 in *Arb. iudic. crimin. cap. 2. tit. 23. n. 7.* Jungat. Farinac. *Q. crim. 146. n. 108.*
 Dn. Lauterbach, in *delib. ex lib. n. 48. th. 40.* Dn. Praeses, in *Differ. §. C.*
& March. Bad. pag. 221. ubi plura videri possunt. Et tamen poenam mor-
 tis, in eiusmodi casu, qualem hic ventilamus, ubi nempe per ipsum rapto-
 rem non sterit, quo minus carnalis commixtio sequeretur, nihilominus de-
 servendam communius definiant; ut videre est ap. Perez. *d. l. Bermond.*
 Choveron. de *publ. concubinar. rubr. de supro. n. 32.* Sanchez. de *matrim.*
lib. 7. Disp. 12. n. 18. post plures, Brunnemann. ad *d. L. un. n. 9. Cod. de rap-*
tu virg. & ad *L. penult. n. 7. ff. ad L. Jul. de vi publ.* Carpz. in *Resp. Ele-*
stor. lib. 6. Resp. 87. n. 15. Pegueram, *Dec. 43. n. 2.* ubi ita iudicatum refert;
 tamen etiam de eo, in substrato, praecipue dubitabatur, an revera crimen
 raptus ab illo auriga perpetratum dici posset? eo quod ad hoc crimen non
 quavis translatio de loco ad locum sufficiens sit; sed de domo mulieris
 ad alium locum, eam secum abducendi & retinendi causa, ejus translatio-
 nem factam esse oporteat; per *d. L. un.* in verbis: *Adomo Paris abducitur.*
Cod. d. raptu virg. vel si talis abductio omnino in cremo vel itinere fiat.

ut mulier vel ex oppido in eremum, vel à publica via ad avia abducatur; ut ibid. ex LLb. Hispaniarum hoc in pacto evincit laudatus Sanz, n. 22. & 25. Sicut autem è converso in casu, quò scemina duntaxat à camera in cameram traducitur, crimen raptus non committitur; Jul. Clarus, in R. S. §. Raptus, n. 1. vers. Et idè si quis. Peguera, d. Dec. 42. n. 7. Decian. d. 6. p. 7. n. 31. Farinac. d. Q. 145. n. 74. Sanchez. de matrimen. d. Disp. 12. n. 2. H. er. Cavallos, in Spec. comm. opin. Q. 506. n. 3. & seqq. ita etiam in proposito cum auriga matronam non rapuerit de domo; sed ex domo Amici ultrò abeuntem tantùm aliquantulum à propria ejus domo ad publicam viam intra mœnia urbis, ut tanto commodius libidinem cum illa explorare valeret, in vehiculo abduxerit, sicque nullam, in illius translatione in propinquum illum locum, violentiam commiserit, quam ad crimen hoc multis requirit Farinacius, Q. 147. n. 31. Carpz. d. Resp. 87. n. 3. Peguera, Dec. 43. n. 4. & 5, Alex. Sperellus, in Dec. fori eccles. Dec. 38. n. 8. hisce omnibus congruenter in hanc tandem sententiam descensum fuit, quòd, omisà ordinariâ, pœna extraordinaria, quæ & executionis mandata fuit, dictari deberet, Reum nempe flagellis per publicas plateas, ducentis verberibus inflictis, cædendo, & ad reinos per integrum decennium condemnando; in cujus supplicii executione, ut alios aurigas & carrucarios tanto magis salutaris à similibus facinoribus terror abstraheret, Præco publicè proclamavit: Esta es la Justicia, que manda hazer el Rey nostro Sennor en este Cochero; quod ingenti circumfusâ multitudinis applausu exceptum recenset laudatus Laurentius Mattheu & Sanz, in Supr. Aragoniæ Concilio Regens, saped. controuv. 55. in fin.

§. II.

Subjungimus hic aliud de Homicidio ex magna lascivia & culpa lata per Aurigam commissio, sequentibus formalibus, quæ lubentes hic reddimus, à D. Schiltero exhibitum. Casum: Seyn zween eures Ampts Unterthanen / mit nahmen Andreas Zalkh / Richter zu Breiskau / und Paul Duplitz / beyde des Ampts Unterthanen auf dem Dorff Cleis / mit einem andern / nach ihrer wesenlichen behauffung gegangen / und nachdeme ein Fuhrmann mit nahmen Thomas Kertner / mit einem ledigen Wagen sie erfolget / haben sie ihn gebetten / Sie eines theils weeges / und sonderlich durch den / des ohrths gewesenen / Prudel zufahren / welches er zuthun zugesagt. Als sie aber auffgeseisen / hat er die Pferde dermassen zu jagen / and durch allen Roth / sampt dem Wagen / angefangen / das ihme erstlich ein Ringe auffgesprungen / und die beyde / Zalkh und Duplitz / sich / wie sie geblonit / vom Wagen begeben. Als sie aber herabkommen / hat der Fuhrmann / Thomas Kertner / sie angesprochen / sie wollten wider auffsitzen

füßen / mit zusage / er wolte die Laitern mit Stricken binden / und sie sauberlich und recht führen. Als sie sich aber mit solchen Worten wider auf den Wagen bereden lassen / hat er sie ja so geschwinde / als zuorn / und noch geschwinder / gerammt. Und ob sie gleich ihn vernahmt / daß er mahlsich fahren sollte / hat er semel tagestümmigkeit mit dem rennen so lang nachgeleht / bis endlich eine Wagenlatte los worden / und der Richter von Preiskau in ein Rad kommen / welches ihn erstlichmahls herumbedehnet / und überworfien / daß er weder Hand noch Fuß mächtig gewesen / und des andern tages die nacht darvon gestorben. Dupliz aber ist auff der andern seitten vom Wagen gefallen / daß ihm ein beschlagen hinter Rad über den Hals und lincken Arm gangen ; aber doch keinen sonderslichen Schaden zugefüget. Dieweil denn Thomas Kertner der Geschicht als leuthalben geständig / allein daß er vermeint / daß die gedachte beyde zum andernmahls auffgefessen / wider seinen willen ; da er sich doch zu sklatwiz selbstern vernemmen lassen / daß er sie / auff ihre Bitt / auff den Wagen genommen / so wird Er / vor begangene mißhandlung / billich zur **Staupen geschlagen und der Gerichte verwisen** / und da er also peinlich gestrafft / so ist er ferner des Entleibten Freunden nichts zu geben verpflüchter.

*B. R. W. Præ. for. exerc. ad π. 49. §. 124. pag. 280. In hoc casu rectissime Hartmannus Pistoris, ex ejus Mss. hæc Schulterus recenset, primò illud definiit, quòd pœnæ capitali, ob defectum Doli mali, locus haud competierit; per regulam *Legis 7. ff. ad L. Cornel. de sicar. L. 6. §. 7. de re milit.* Secundò & illud, quòd, cum ista cædes non saltem ex aliqua petulantia seu lascivia; sed haud dubie lata culpâ commissa fuerit, cum Auriga facillimè cogitare poterit, & vel maximè debuerit, talem tragicum casum ex hoc præcipitato vehiculi cursu facillè sublequi posse, idèò neque sola pœna pecuniaria, nec aurigæ, ceu in illo, in quo ità deliquit, territorio neque quicquam bonorum neque suum domicilium habentis, Relegatio dignam lætæ Justitiæ satisfactionem præstare valeat; sed, præter hæc, etiam Pœna fustigationis, sicque proxima morti, decerni debeat; ut in talibus terminis etiam à Dominis Scabinis Lipsiensibus decisum videre est apud Carpovium, *Q. crimin. 27. num. 33. Et seqq.* licet illi alioquin, ob homicidium etiam ab Aurigis; verùm levi duntaxat, vel planè levissimâ culpâ commissum, vix aliam pœnam, quàm Relegationis, aut Carceris & Multam pecuniariam, decernere soleant; ut ibidem videre est *num. 33. Et 47.**

§. III.

Addamus his Tertium, **de damno in Vino**, aliorum transvehendo, **injuria dato**. Cum quidam Auriga, qui dolium vino repletum

ex

ex conducto vehebar, circa meridiem, cum equo, quieti & pabulo indigere volens, curriculi temonem consueto quidem ligone fulsisset; verum ipse absente & equum curante porcus forte accedens virtute ligonis elevatum à se currum tanta vi concussisset, ut isto motu agiturus temo de ligone in terram præceps delaberetur, ipse ligo per partes doli exteriores tanta vi penetravit, ut rupto dolio vinum in terram profunderetur; Als der Fuhrmann die Deichsel an seinem Karren / mit deren hiez zu gebrauchlichen Fuhrmanns-Hackhe beyim aufspannen / untersüzet / und hernach also stehen lassen / hat ein herzugelauffenes Schwein den Karren so hart bewegt / daß die Hackhe / als die von derselben schnell abgefallen / durch den Boden des Fasses hineingetrungen; Quæsitum hinc fuit: An auriga hoc damnum resarcire teneatur? Et cum utique Auriga casum ita subsequenter haud difficulter prospicere poterit, & profecto debuerit, idcirco illum non solum ad Vini, per ipsius incuriam dicto modo effusi, refusionem; sed & porro ad ejus, quod etiam ratione lucri cessantis Conductoris intererat, condemnandum judicavit Johannes Hæserus, *tract. de ration. reddend. Loco 10. n. 32.* eo quod utique non levissimæ seu minimæ culpæ species sit, non prævidere seu prospicere id, quod facile alius vir circumspicere prævidere potuisset; *L. 31. ad L. Aquil. Hippolit. Riminaldus, consil. 441. n. 22. & 35. Francisc. Niger Cyriacus, controu. for. 166. n. 13. 21. & 30. Johann-Petrus Surdus, consil. 12. n. 22.* & si quis illud, quod communiter diligentes facere solent, non & ipse observet. *Cyriacus, controu. 358. n. 29. & 59.* Quod autem nec navem, nec equum, nec currum, ab alio regendum, vel observandum, quisquam sine rectore, vel custode relinquare, & interea ipse aliorum ire soleat, præter rei evidentiam, in puncto advertit Petrus de Ubaldis, *tract. de duob. fratrib. part. 9. n. 1.* Hector Felicius, de *societ. cap. 21. n. 78.* laudatur Hæser, *cit. loc. n. 27.*

S. IV.

De Auriga, Sortilegii seu magiæ suspectum, quem ad competens judicium pertrahere deberet, interficiente videatur notabile Augustorum Rescriptum in *L. fin. Cod. de malefic. & math. mat.* quod ad Summam hanc revocat Petrus Cornel. Brederodius, in *thesauro sententiar. & regular. Jur. lib. 2. lit. A. vocab. Auriga, pag. 66.*

S. V.

De Sylvarum & nemorum deterioratione, quam Aurigæ cau-lantur, videatur die Hoch-Fürstl. Sachsen-Gothaische Forst- und Jagd-Ordn. im neunten Hauptpuncten in Corpore Juris Forestalis Fricchiano, *part. 3. pag. 46.*

TANTUM.

SOLI DEO GLORIA.

I
TE varii Studii, Pietatis & Ardor adurit :
Cur non hinc veniant omnia fausta Tibi ?

itâ gratulabundus ominatur
PRÆSES.

II.
Felix, quem Studiis Musa excoluere venustis!
Magna illi siquidem gloria semper erit :
Asseris exemplo egregiè hoc BRENNER colende,
Non deerunt ullo hinc tempore gloria, honor.
Irgo opus eximium, porro inclarescere perge,
Sic lætus capies Præmia digna brevi,

In gratiam Nobilissimi ac Clariss. Dn. Respondentis, Fautoris,
Amici, ac Commensalis sui suavissimi, gratulabundus
hæc adjecit

GABRIEL Schweder/D.

III.
Lest gewißlich heut ein Tage voller Freuden /
Dass wir / Herr Brenner / Ihn auf dem Catheder seh'n
Gar täglich und voll Brunnst das Recht von Unrechte scheiden/
So das auch jederman Ihn leichtlich wird versteh'n.
Man kan hiebey erich'n / dass Er all sein studiren
Mit solchem Eifer hab geführet jederkeit /
Der da zu brennen pflegt / drum wird er reusiren/
Dass Er belegen wird mit Ruhm und Ehr den Streit.

Lijch - COMPAGNONS.

IV.
Sichwingt Herr Brenner sich mit brennender begierde
Dahin / wo sich zumahl Apollo, sambe der Schaar
Der Muten, hat gefege: Drum wird Ihm auch/nach würdof
Sein stäret Fleiß belohnt Die Proben stellte Er dar/
Durch diß gelehrte Werk. Beglückt sey sein Beginnen/
Weil die Gelehrsamkeit mit Tugend sich veretnet/
Irdich gedoppelt Ihm bald gratuliren können/
Wann Ihm das Glücks Gestirn auff beeden seiten scheint.

Su bezeugung wahrer und beständiger Freund,
schafft wolte dieses besorgen

G. F.

Tübingen, Diss., 1706-09

X 241 8747

12801.

Q. F. F. S.

7.

ACTIO UTILIS DE RECEPTO,

An & quibus in casibus locum possit
fortiri?

1706, 1.

SUPREMO NUMINE AUXILIANTE,

Indultu

MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS,

In Illustrissima EBERHARDINA,

P R Æ S I D E

DN. FERDINANDO CHRISTOPHORO HARPPRECHTO,
ICTO, COMITE PALAT. CÆSAR,
ET ANTECESSORE,

In Acroaterio Ictorum,

Ad Diem 6. Novembr.

Solenni ventilationi submissa,

à

PHILIPPO LUDOVICO BRENNERO, Nürtingens.

TUBINGÆ,

Anno Salutiferi Partus, MDCCVI.

Literis Johannis Conradi Eitelii,

